

**ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE**

**FAKULTA
BIOMEDICÍNSKÉHO
INŽENÝRSTVÍ**

**DIPLOMOVÁ
PRÁCE**

2018

**MICHAELA
ŠÍRKOVÁ**

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Analýza a evaluace možností ochrany základních škol v Plzeňském kraji v případě útoku aktivního střelce ve škole

Analysis and Evaluation of Security Opportunities of Primary School Teachers in Pilsen Region to be ready to Active Shooter Attack at School

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Civilní nouzové plánování

Vedoucí práce: MUDr. Ing. Robin Šín, MBA

Bc. Michaela Šírková

Kladno, květen 2018

Z a d á n í d i p l o m o v é p r á c e

Student: **Bc. Michaela Šírková**
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Téma: **Analýza a evaluace možností ochrany základních škol v Plzeňském kraji v případě útoku aktivního střelce ve škole**
Téma anglicky: Analysis and Evaluation of Security Opportunities of Primary School Teachers in Pilsen Region to be ready to Active Shooter Attack at School

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

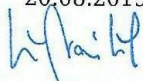
Předmětem diplomové práce bude analýza a zhodnocení současné úrovně připravenosti základních škol v Plzeňském kraji na útok aktivního střelce v daných školských zařízeních. Výsledkem bude navržení konkrétních opatření, která povedou k jejímu zlepšení. V teoretické části budou vymezeny základní pojmy, legislativa vztahující se k tématu, popis typové činnosti IZS a zhodnocení skutečného stavu připravenosti vybraných základních škol v Plzeňském kraji na útok aktivního střelce. V praktické části práce bude analyzován současný stav připravenosti škol a systém vzdělávání a výcviku pedagogických pracovníků a to prostřednictvím SWOT analýzy a na základě výsledků budou navržena opatření na jeho zlepšení.

Seznam odborné literatury:

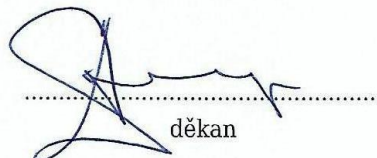
- [1] ŠÍN, Robin et al. , Medicína katastrof, ed. 1., Praha: Galén , 2017, 351 s., ISBN 978-80-749-2295-4
- [2] ŠTĚTINA, Jiří , Medicína katastrof a hromadných neštěstí, ed. 1., Praha: Grada Publishing, 2000, ISBN 80-7169-688-9
- [3] ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Policejní psychologie, ed. 2, Aleš Čeněk, 2006, ISBN 80-86898-73-3

Vedoucí: MUDr. Ing. Robin Šín

Zadání platné do: 20.08.2019

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 13.11.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Analýza a evaluace možností ochrany základních škol v Plzeňském kraji v případě útoku aktivního střelce ve škole vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 01.05.2018

.....
podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu své diplomové práce panu MUDr. Ing. Robinu Šínovi, MBA, který se podílel na jejím vzniku nejen svou trpělivostí, cennými a kritickými radami, ale především konstruktivními připomínkami.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na analýzu a zhodnocení současné úrovně připravenosti základních škol v Plzeňském kraji na útok aktivního střelce v daných školských zařízeních. Výsledkem je navržení konkrétních opatření, která povedou k jejímu zlepšení.

V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy, legislativa vztahující se k tématu, vybrané tragické události v České republice (dále jen ČR) a zahraničí, včetně typologie střelce, popis typové činnosti integrovaného záchranného systému (dále jen IZS) a je zhodnocena současná strategie bezpečnosti na základních školách v ČR, která se dotýká i škol v Plzeňském kraji.

V praktické části práce je analyzován současný stav připravenosti škol a systém vzdělávání a výcviku pedagogických pracovníků na základních školách v Plzeňském kraji, a to prostřednictvím SWOT analýzy a na základě výsledků jsou navržena opatření na jeho zlepšení.

Klíčová slova

Aktivní střelec; útok; bezpečnost; riziko; integrovaný záchranný systém; základní škola.

Abstract

My thesis deals with analysis and evaluation of current level of readiness to an active shooter attack of primary schools in Pilsen Region. The thesis will result in a proposal of concrete measures that will lead to an improvement regards the level of readiness.

Basic terms, legislation related to the topic, selected tragic events in the Czech Republic and abroad, including the typology of the shooter, a description of standard integrated rescue system (IZS) activity and the current security strategy at primary schools in the Czech Republic, which also affects schools in the Pilsen Region, has been evaluated, will be specified in the theoretical part.

The current level of readiness in primary schools in Pilsen region, as well as educational system, teachers and support staff training, will be analysed by means of SWOT analysis in the practical part. Precautions will be suggested based on the results of the analysis.

Keywords

Active shooter; attack; safety; risk; integrated rescue system; primary school.

Obsah

1	ÚVOD	11
2	SOUČASNÝ STAV	12
2.1	Základní pojmy a legislativa	12
2.1.1	Základní pojmy související s ochranou osob ve školském zařízení .	12
2.1.2	Právní postavení škol a školských zařízení a jejich financování	13
2.1.3	Legislativní úprava ochrany osob ve školském zařízení.....	14
2.1.4	Trestní odpovědnost mladistvých	17
2.2	Útoky a násilí ve školském zařízení.....	19
2.2.1	Charakteristika hrozeb a rizik pro školské zařízení.....	19
2.2.2	Pojem bezpečná škola	21
2.2.3	Útoky na zahraničních versus českých školách.....	24
2.2.4	Typologie školního střelce	38
2.2.5	Faktory ovlivňující agresivitu osob	40
2.3	Stručný popis typové činnosti IZS v místě útoku aktivního střelce	43
2.3.1	Činnost PČR při společném zásahu.....	46
2.3.2	Činnost ZZS při společném zásahu	47
2.3.3	Činnost JPO při společném zásahu.....	48
2.4	Současná strategie bezpečnosti ve školském zařízení v ČR.....	49
3	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	56
3.1	Cíl zpracování diplomové práce	56
3.2	Stanovené hypotézy	56
4	METODIKA	58
5	VÝSLEDKY	59

5.1	Rozbor výsledků dotazníkového průzkumu	59
5.2	SWOT analýza.....	80
5.3	Vyhodnocení cíle a hypotéz	83
5.4	Navrhovaná opatření.....	87
6	DISKUZE.....	92
7	ZÁVĚR.....	102
8	Seznam použitých zkratk.....	103
9	Seznam použité literatury.....	104
10	Seznam použitých obrázků	112
11	Seznam použitých tabulek.....	114
12	Seznam příloh.....	115

1 ÚVOD

Každý rodič si jistě klade podobnou otázku, dává-li své dítě do péče nějakého školského zařízení: „Bude se mu tam líbit?“ Tato obava v sobě zahrnuje nejen klasická témata, co se vlastně dítě naučí, bude-li mít nějaké kamarády, spravedlivé učitele apod., ale zejména v posledních letech je také často skloňována otázka bezpečnosti.

Tragické události, které se dějí napříč celým světem, nás nemohou nechat v klidu a také díky hranicím států, které v dnešní uspěchané době představují jen pomyslnou čáru, nemůžeme jen tak říci, že „tohle“ se u nás stát nemůže.

Problematika zajištění bezpečnosti škol a jiných školských zařízení je tedy jistě na programu dne. Odezvou na útok ve Žďáru nad Sázavou, kdy psychicky nemocná žena ubodala studenta a několik dalších si vzala jako rukojmí, se stalo opatření, schválené tehdejší vládou (prosinec 2014), které zahrnuje vyhlášku o Minimálním standardu bezpečnosti na školách a zřízení fondu pro podporu zabezpečení škol (1).

V Plzeňském kraji v současné době probíhá vzdělávací preventivní projekt pro zaměstnance základních škol zaměřený na mimořádné krizové situace, včetně jejich praktického zvládnutí. Učitelé se naučí přímo od lektorů základních složek IZS jak čelit ozbrojenému útočníkovi, jak postupovat při požáru nebo výbuchu či jak rychle a efektivně ošetřit případná zranění.

Úroveň ochrany jednotlivých škol se různí, a to zcela logicky podle lokality, dostupných informací a financí, ale také dle zkušeností s již vzniklou krizovou situací. Zabezpečení objektů často přichází až po neoprávněném vniknutí, krádeži, útoku na učitele, žáka nebo rodiče apod.

2 SOUČASNÝ STAV

Tato kapitola bude věnována přehledu témat, která úzce souvisejí se zajištěním ochrany a bezpečnosti škol a školských zařízení. Dotkneme se legislativního rámce, včetně trestní odpovědnosti dětí a mladistvých, připomeneme si již uskutečněné útoky nejen u nás, ale i v zahraničí, projdeme si v krátkosti typovou činnost složek IZS v místě takové mimořádné události a v neposlední řadě rozebereme současnou strategii bezpečnosti na školách v ČR, potažmo v Plzeňském kraji.

2.1 Základní pojmy a legislativa

2.1.1 Základní pojmy související s ochranou osob ve školském zařízení

Abychom se mohli dobře orientovat v problematice aktivních útoků ve školách, konkrétně smyslů zbaveného chování šílených střelců a jiných agresorů, jsou níže přiblíženy a osvětleny pojmy, které se vztahují k dané problematice.

- **agrese** – agrese je chování, které vědomě a se záměrem (tedy úmyslně) ubližuje, násilně omezuje svobodu a poškozují jiné osoby nebo věci. Agresí však nenazýváme přemýšlení o negativním činu (4),
- **aktivní střelec** - osoba, která se aktivně zabývá zabíjením nebo pokusem zabít lidi v osídlené oblasti (2),
- **amok** - představuje vražedné jednání ve stavu změněného vědomí, může se jednat o šílenství nebo extrémní zuřivost. Obecně lze amok označit za zkratovité jednání. V historických pramenech můžeme amok nalézt v oblasti válečnictví, kdy vojáci nedbali vlastní smrti a vyřítili se bez strachu proti nepříteli (5),
- **bezpečnost** - bezpečnost je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt a jeho zájmy. Tímto objektem může být

stát, mezinárodní organizace, mezinárodní systém, sociální skupina (národ, národnostní menšina, ženy, apod.), ale také jednotlivec (7),

- **frustrace** – pocit opakovaného hlubokého zklamání, neschopnost dosáhnout cíle, neuspokojení potřeb pro určitou překážku, tento pocit nenaplněnosti vede často k agresi, která je ventilována různými způsoby, frustrace bývá hlavním aspektem střelby ve školách (17),
- **hrozba** - libovolný subjekt, jenž svým působením může poškodit nebo zničit konkrétní chráněnou hodnotu nebo zájem jiného subjektu (intencionální hrozba) nebo jev či událost jako příčina poškození nebo zničení konkrétní chráněné hodnoty (neintencionální hrozba) (18),
- **IZS** – koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací (3),
- **krize** – situace, při které je vážně narušeno fungování určitého systému či jeho části, a která je spojená s potřebou časově a systémově adekvátního rozhodnutí a řešení (3),
- **maligní narcismus** – antisociální porucha osobnosti v extrémní formě, často bývá spatřována u pachatelů masových vražd projevující se jejich přesvědčením o své nadřazenosti, u jedince se může také vyvinout jako sebeobrana proti pocitu méněcennosti, neúspěchu, odmítnutí, osoba pak fantazíruje o svých úspěších a je přesvědčena o své důležitosti (16),
- **riziko** – možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, kterou považujeme z bezpečnostního hlediska za nežádoucí (3),
- **zbraň** - je cokoliv, čím je možno způsobit zranění nebo smrt (6).

2.1.2 Právní postavení škol a školských zařízení a jejich financování

Systém školství se v ČR důmyslně člení na několik kategorií. Dle stupňů a forem vzdělávání a dále také dle zřizovatele, který se přímo či v přenesené působnosti podílí na aktivním chodu života školy.

Bazálně by se tak školy a školská zařízení daly rozdělit na:

- **státní** – zřizovány krajem, obcí, dobrovolným svazkem obcí nebo ministerstvem,
- **církevní** – zřizovány registrovanou církví či náboženskou společností, které bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy,
- **nestátní (soukromé)** – zřizovány právnickou nebo fyzickou osobou, jejímž předmětem činnosti je poskytování vzdělávání nebo školských služeb dle tzv. školského zákona (9).

Financování škol je zabezpečeno z velké části ze státního rozpočtu, prostředky nad jeho rozsah jsou hrazeny z dalších finančních zdrojů, zejména z vlastních příjmů, z prostředků zřizovatele, popřípadě jiných osob. Jsou zde zahrnuty náklady na platy zaměstnanců, pomůcky a potřeby spojené s výukou dětí, pojistné sociální a zdravotní, fond kulturních a sociálních potřeb, další vzdělávání pedagogických pracovníků, provoz školy nebo investiční výdaje školy apod. Podrobněji je tato problematika zpracována v tzv. školském zákoně č. 561/2004 Sb., konkrétně v části čtrnácté, § 160-163 (9).

2.1.3 Legislativní úprava ochrany osob ve školském zařízení

Problematika právní úpravy ochrany osob ve školském zařízení je velmi obsáhlá a složitá, a to nejen na území ČR. Z tohoto důvodu uvedeme jen některé nejdůležitější právní a normativní předpisy, které se dotýkají ochrany a bezpečnosti osob a řeší otázku zřizování a provoz školského zařízení.

Mezi nejzákladnější můžeme zařadit zejména tyto:

- **Základní listina práv a svobod** (článek 6)
- každý má právo na život,

- nikdo nesmí být zbaven života,
- lidský život je hoděn ochrany již před narozením (8).

- **Zákon č. 561/2004 Sb. – tzv. školský zákon**

§ 22 (odst. 1, písmeno b) – „*Dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy a pokyny školy a školského zařízení k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni.*“

§ 29 (odst. 2) – „*Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví....*“

§ 30 (odst. 1) – hovoří mj. o tom, že ředitel školského zařízení vydává vnitřní řád, který v písmenu c) upravuje „*Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků nebo studentů a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.*“

§ 31 (odst. 3) – „*Zvláště hrubé opakované slovní a úmyslné fyzické útoky žáka nebo studenta vůči zaměstnancům školy nebo školského zařízení nebo vůči ostatním žákům nebo studentům se považují za zvláště závažné zaviněné porušení povinností stanovených tímto zákonem*“ (9).

- **Zákon č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník**

§ 13 (odst. 2) – „*K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*“

§ 25 – „*Kdo v době spáchání činu nedovrší patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.*“

Což v případě dětských vražd vyvolává otázku, jak je tedy potrestat. Trestní odpovědností mladistvých se blíže zabývá následující kapitola.

I příprava a pokus o spáchání trestného činu je trestné, o čemž hovoří § 20 a 21.

§ 28 (odst. 1.) – Krajní nouze je: „*Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.*“

§ 29 (odst. 1) – Nutná obrana je: „Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.“

§ 140 – hovoří v několika odstavcích o tom, že pokud někdo úmyslně jiného usmrtí, bude potrestán odnětím svobody v rozmezí 10 až 20 léty. Výjimečný trest bude uložen tomu, kdo vezme život více než 2 osobám, těhotné ženě nebo dítěti mladšímu 15 let (10).

- **Zákon č. 119/2002 Sb. – Zákon o střelných zbraních a střelivu**

§ 2 (odst. 2, písmeno a) – „Zbraň nebo střelivo uvnitř bytových nebo provozních prostor nebo uvnitř zřetelně ohraničených nemovitostí mít se souhlasem vlastníka nebo nájemce uvedených prostor nebo nemovitostí.“

Snad ve všech školních řádech se můžeme setkat se zákazem nošení zbraní do prostor daného školského zařízení. A nemusí se nutně jednat pouze o střelné zbraně a střeliva. Mezi takové předměty, které jsou určeny primárně ke zranění, zneschopnění nebo dokonce k usmrcení člověka, může patřit např. i dětský prak, luk a šípy, nunchaky, kuličkové pistolky, apod. navzdory tomu, že si s nimi děti běžně ve svém volném čase hrají.

§ 8 – „Nabývat do vlastnictví, s výjimkou dědění (§ 66), a držet nebo nosit zbraň nebo střelivo může pouze ten, kdo je držitelem zbrojního průkazu nebo zbrojní licence, pokud tento zákon nestanoví jinak“ (11).

- **Zákon č. 273/2008 Sb. – tzv. zákon o Policii ČR**

§ 2 – „Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“)“ (12).

2.1.4 Trestní odpovědnost mladistvých

Dle současných platných právních úprav ČR můžeme obecně trestní odpovědnost rozdělit do časových úseků podle fyzického a duševního vývoje člověka:

1. **Absolutní trestní neodpovědnost** – dítě mladší 15 let (nedostatek určovacích a rozpoznávacích schopností).
2. **Relativní trestní odpovědnost** – mladiství, tj. mezi 15. a 18. rokem (za podmínky rozumové a mravní vyspělosti). Trestní odpovědnost nastává až dnem, který následuje po dni patnáctých narozenin.
3. **Plná trestní odpovědnost** – dospělí nad 18 let (neodpovědnost však může nastat v případě duševní poruchy) (13).

V minulosti za účinnosti zákona o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931 byla dolní hranice trestní odpovědnosti stanovena dokonce na 14. rok života dítěte. V posledních letech probíhá mezi laickou i odbornou veřejností živá debata, mnohdy za účasti senzacechtivých médií o tom, zda hranici opět nesnížit. A není se čemu divit. Obhájcí snížení věkové hranice argumentují dnešní rychlejší vyspělostí mládeže, vzrůstající brutální kriminalitou již od útlého věku, snadnější dostupností k informacím všeobecně a neúčinným postupem vůči dětem páchajícím protiprávní činy, které si svou „beztrestnost“ často dobře uvědomují. Alena Marešová, která je sama zastánkyní snížení věkové hranice trestní odpovědnosti, ve svém článku mj. uvádí, že ve většině evropských zemí je věková hranice nižší než 15 let (14).

Také P. Wildt si ve svém příspěvku v odborné literatuře klade otázku, zda toto opatření vyřeší kriminalitu mládeže: *„Úloha trestního práva ve společnosti je jistě mnohdy nenahraditelná, ale neměla by se přeceňovat. Není rozhodně možné suplovat trestním právem nedostatek výchovného působení. Snížení hranice trestní*

odpovědnosti na 14 let samo o sobě celkem nic nevyřeší, protože za stávající situace by se s tímto přístupem mohla uvedená hranice snižovat opět“ (15).

Tato problematika se tedy logicky přesouvá na politické pole působnosti, kdy naši zákonodárci v letech 2004-2009 projednávali návrh nového trestního zákoníku s hranicí trestní odpovědnosti již od 14 let. Tento zákon se stal platným, ale nikoli účinným, ještě před nabytím data účinnosti byl totiž novelizován a tato změna vrátila hranici opět na 15 let (13).

Je tedy otázka, komu náleží efektivní právo tuto palčivou otázku vyřešit. V mnohých odborných i laických diskuzích jsou preferováni přímo odborníci z praxe. Rozebírají se různé formy výchovných a ochranných opatření z hlediska prevence kriminality, a to rozšířením týmů specializovaných pracovníků, kteří mohou nabídnout účinnou odbornou pomoc „problémové“ mládeži, dětem již od předškolního věku a sociálně slabším rodinám.

2.2 Útoky a násilí ve školském zařízení

2.2.1 Charakteristika hrozeb a rizik pro školské zařízení

Závažnost každé krize je odvozena od charakteru hrozby, na kterou navazuje. Specialisté v oblasti krizového managementu navrhnou celou řadu možností klasifikace potenciálních hrozeb. Také v oblasti školství je přehledné rozčlenění možných hrozeb zásadní nejen pro posouzení rizika, ale i pro prevenci, krizovou intervenci a další úkony krizového řízení.

Způsoby kategorizace jsou většinou sestavovány s ohledem na jiný sektor než školství, je však možné je s úpravami aplikovat na krizové řízení školy. Jejich znalost je nezbytná pro vytvoření teoretického rámce ke klasifikaci hrozeb v moderní škole.

Pro ilustraci uvádíme klasifikaci hrozeb dle Emila Antušáka, který dělí hrozby do tří základních kategorií:

- **asymetrické hrozby** – jsou takové, při které protistrana použije takové prostředky, kterým nemůžeme čelit stejným způsobem. Tento pojem byl poprvé použit na konci devadesátých let ve Spojených státech Amerických (dále jen USA) ve vojenském kontextu a postupně se dostal i do oblasti krizového managementu. Jedná se o akci menší jednotky či síly (původně používáno pro ozbrojené síly) proti slabším místům síly větší, za účelem dosažení asymetrické taktické výhody. Asymetrické postupy namířené na slabé místo jsou přitom koncipovány tak, aby dosáhly neúměrně velkého účinku. Asymetrický typ boje se vyznačuje nepřímým útokem, asymetrické rozložení sil znamená pro slabší stranu zásadní nevýhodu, a proto hledá způsoby, jak maximalizovat svoje zdroje a možnosti. Typickým příkladem asymetrické hrozby je terorismus (19).

Pro oblast školství je tato informace poměrně potenciálně důležitá, i budova školy se může stát cílem teroristického útoku. Často bývají zaměřeny právě na civilní cíle, které jsou ve srovnání například s cíli vojenskými dobře dostupné. A z toho vyplývá, že dopad na veřejné mínění a média může být daleko větší než při útoku na cíl vojenský. Všichni to dobře známe z televize, z internetu, apod. (13).

- **věcné (externí) hrozby** - mají tři podkategorie – přírodní katastrofy a živelné pohromy, dále antropogenní hrozby a v neposlední řadě sociální, společenské a ekonomické hrozby ve společné kategorii. Věcné hrozby existují ve stavu latentním, pokud nastane nějaká konkrétní mimořádná událost, stávají se z nich hrozby reálné (19).

I tento typ hrozeb může ohrožovat školní prostředí. Dále se však budeme zabývat především následujícím typem hrozeb, které se nejvíce prolínají s každodenní činností pedagoga.

- **vnitřní hrozby** - mohou postihnout celou organizaci i jedince, dále se dělí do několika podkategorií, které jsou použitelné i pro oblast školství:

Objektivní vnitřní hrozby existují nezávisle na rozhodování subjektu, jsou způsobeny změnami legislativy či politiky. Jako příklad můžeme uvést zavedení státních maturit v době, kdy na ně školy nebyly dostatečně připraveny (19).

Subjektivní vnitřní hrozby souvisí s osobním pochybením a personálním selháním. E. Antušák tyto hrozby spojuje se špatným manažerským rozhodnutím, což může platit i pro základní školy. Hrozbu však může ve škole představovat pochybení kteréhokoliv z pedagogických pracovníků školy (19).

Bezpečnostní vnitřní hrozby se vážou v prostředí školy především na možnost vniknutí cizí osoby do objektu, ale i jakékoliv ohrožení dalších osob ze strany žáka či ohrožení jeho vlastní bezpečnosti včetně ohrožení zbraní, vnesení a užívání alkoholu, omamných a psychotropních látek do školy, šikana (včetně kyberšikany), agresivní chování či počítačová kriminalita (19).

Technologické vnitřní hrozby představují například situace výpadku proudu či zatopení prostor školy, tedy selhání technického vybavení zařízení. Podkategorii pak tvoří technologické hrozby způsobené člověkem, kam řadíme například vandalismus, krádeže školního vybavení nebo škody způsobené vloupáním do školy. Můžeme sem zahrnout i finanční a informační vnitřní hrozby. Tato problematika je však velmi rozsáhlá a dále se jí nebudeme zabývat. Jako příklad může posloužit špatné a neodborné financování školy, úniky osobních informací o žácích i pedagozích a jejich zneužití (19).

2.2.2 Pojem bezpečná škola

Termínů, které se ve vztahu k tzv. bezpečné škole používají, je mnoho. Můžeme zmínit některá slovní spojení, která také najdeme zvláště v anglosaské literatuře, ale i u nás se s nimi běžně setkáváme. Např. „safe school“ – bezpečná škola, dále „safe and supportive school environment“ - bezpečná a podpůrná škola či školní prostředí nebo „safe learning environment“ - bezpečné vzdělávací prostředí. Společně ve výsledku označují stav školního klimatu, k němuž aspirují všichni činitelé výchovně vzdělávacího procesu. Bezpečnou školu jako cíl, ke kterému se především vedení a zaměstnanci školy snaží směřovat, však není snadné definovat. Popsat bezpečné školní prostředí jako takové, v němž se nevyskytují závažné akty násilného jednání, je nedostačující (20).

Bezpečné školní klima je takové, ve kterém se všichni zúčastnění, tedy žáci i pedagogové, cítí bezpečně. Což ovšem rozšiřuje definici násilného chování ve škole i o prohřešky, které bychom v jiném kontextu za násilí neoznačili. Peter Smith je ve své publikaci označuje jako mikro-násilí, mezi něž mohou patřit i nezdvořilosti nebo neuctivé chování ve škole, drobná porušování školních pravidel, obtěžování, výtržnosti a další drobné prohřešky, které vedou k nastolení klimatu, které neumožňuje všem členům školní komunity zažívat pocit bezpečí ve škole. Ze stejného důvodu je zřejmé, proč do bezpečné školy patří i boj proti všem formám rizikového chování (20).

Je dokonce prokázána přímá spojitost mezi zvýšeným pocitem nejistoty žáka, nebezpečím ve škole a zvýšením míry viktimizace v takové škole, tedy identifikace s rolí oběti v případech školního násilí. Absence pocitu bezpečí ve škole ale nepředstavuje problém jen u žáků. Problematika klesající autority pedagoga projevující se například v nedávných případech šikany učitelů naznačuje, že i pro učitele je pocit bezpečí ve škole nezbytný k efektivnímu výkonu povolání (21).

Zásadní je pro bezpečné školní klima i prolomení tzv. „kodexu mlčenlivosti“. Studenti mohou mít obavy svěřovat své problémy dospělým ve škole, raději by je zvládli sami, bez pomoci učitele. V bezpečné škole je pravděpodobnější, že student toto nepsané pravidlo bude ochoten porušit a svěřit svůj problém učiteli, aniž by měl pocit, že se tím nějak shazuje, že třeba na své spolužáky donáší, že zkrátka nedělá správnou věc (22).

V doporučení pro vytvoření bezpečného školního klimatu, kterým se ve svých výzkumech zabýval Robert Fein, se zdůrazňuje především vytvoření pozitivní vazby každého žáka minimálně na jednu dospělou autoritu, přijetí jasného oficiálního postoje školy proti kodexu mlčenlivosti, zapojení všech pedagogických pracovníků školy do tvorby a plánování postupů k dosažení klimatu bezpečí ve škole, důraz na kulturu empatie, naslouchání a respektu ve škole – vytvoření

bezpečné zóny, ve které škola netoleruje šikanu nebo nedodržování kultury vzájemného respektu mezi žáky. Zásadní je i zavedení neustálého, kontinuálního posilování pravidla, že za bezpečné školní prostředí jsou zodpovědní všichni účastníci výchovně vzdělávacího procesu a je jejich povinností přispívat k bezpečnému školnímu klimatu. Podle výzkumů, jež uvádí Fein a O' toole, nejsou jakékoliv závažné incidenty ve školách téměř nikdy náhlé a impulzivní, vždy jim předchází pozorovatelné chování, které by se dalo identifikovat jako volání o pomoc nebo důvod k obavám. Zároveň bylo prokázáno, že o plánech útočnicka v násilných případech věděl předem alespoň jeden spolužák, vrstevník nebo člen rodiny, a že většina útočníků nejdříve někomu ve svém okolí vyhrožuje. Je nutné tedy zdůraznit zásadní roli studentů v prevenci rizikového chování, jelikož jsou často svědky jeho raných projevů (22, 23).

Samozřejmě lze namítat, že ne každý útočník je anebo byl studentem školy, kterou si pro svůj útok vybral. Velké riziko a potencionální nebezpečí tkví i v psychicky narušených osobnostech, které se již mohou léčit a okolí je tak zdánlivě uchlácholené, že je vše pod kontrolou. Ze statistického hlediska je však zejména na území USA nejčastějším pachatelem právě student.

Od učitelů se tak očekává ostražitý a bdělý způsob uvažování, aktivita a iniciativa v těchto případech. Nebezpečné je, pokud se i pracovníci školy podílejí na kodexu mlčení ve školním prostředí. Škola musí dále jasně stanovit pravidla svého vnitřního chodu, jednoznačně delegovat autoritu svým zaměstnancům a nastavit pravidla sdílení informací mezi pedagogy. Posouzením závažnosti výhružek se zabývá Robert Fein, dle něj je přínosné pro případ takové situace především zavedení tzv. „centrálního kontaktního bodu“, který spočívá v ustanovení jednoho pedagogického pracovníka primárním příjemcem informací o rizicích hrozících škole. Úřední hodiny a kontaktní údaje tohoto pedagoga by měly být sděleny celé školní komunitě. Dále navrhuje i možné zřízení anonymní

infolinky pro případy anonymních hlášení. Tato kontaktní osoba by měla být náležitě vzdělána a proškolená v posuzování a hodnocení rizika hlášených hrozeb. Jeho či její hlavní úlohou je vyhodnocení či jakýsi screening situací, které by mohly přerůst v závažnější problém, a je tedy potřeba je předat dál, a naopak těch situací, které nejsou relevantní. S touto kontaktní osobou by měli být obeznámeni všichni pracovníci školy, žáci i rodiče a další členové školní komunity. Fein také dále doporučuje, aby kontaktní osoba vždy podala zpětnou vazbu formou poděkování nebo oznámení o zahájení vyšetřování každému, kdo se rozhodl se o informace podělit (samozřejmě kromě anonymních hlášení) (22, 23).

2.2.3 Útoky na zahraničních versus českých školách

Jak bylo již uvedeno, útoky ve školách, ať už se jedná o použití střelné zbraně či nikoliv, zasáhly a stále zasahují v největším měřítku USA, kde dochází k desítkám útoků ročně. Podobné incidenty však přesahují napříč všemi světadíly a nevyhnuly se ani naší zemi.

- **Útoky šílených střelců na školách v zahraničí**

Za jeden z prvních útoků na vzdělávací zařízení je pravděpodobně považován tzv. Enoch Brown school massacre. Při povstání indiánských kmenů proti politické vůli Velké Británie za Pontiacovy války došlo v americké Pensylvánii v roce 1764 k napadení a usmrcení několika dětí ve škole, včetně ředitele školy E. Browna, čtyřmi delawarskými indiány. Ředitel byl zastřelen a skalpován, devět dětí bylo ubito tomahawky a taktéž skalpováno. Dvě další děti byly skalpovány, avšak přežily a poslední čtyři děti s sebou indiáni odvěkli jako vězně (25, 26).

Obrázek 1 - 26. července r. 1764, delawarští američtí indiánští válečníci vnikli do školy v Pensylvánské provincii (3).

Útokem, který si snad v celé historii vyžádal nejvíce obětí, se stal v roce 1927 ve sloučené škole ve městě Bath, státě Michigan v USA. Útočník Andrew Phiip Kehoe (viz. Obrázek 3) odpálil ve škole bombu z dynamitu, přičemž zemřelo 45 osob, převážně dětí. Sám sebe pak připravil o život ve svém voze, kdy odpálil další bombu, přičemž tímto usmrtil i ředitele školy (24, 25).

Z hlediska forenzní psychologie měl Andrew komplikované dětství, vyrůstal se 13 sourozenci, o matku přišel velmi brzy, takže se otec znovu oženil. S macechou se často pral, neměli dobrý vztah. Když mu bylo 14 let, macecha se snažila roztopit naftová kamna, ta ale explodovala a palivo ji postříkalo. Okamžitě začala hořet. Andrew ji však několik minut pozoroval a pak teprve uhasil vědrem vody. Později podlehla následkům zranění. Nehoda však nebyla podrobněji vyšetřována, nebyl proto nijak obviněn (24, 25).

V dospělosti měl pověst inteligentního muže, který ovšem opovrhoval každým, kdo s ním nesouhlasil. Sousedé jej znali jako spořádaného a až úzkostně pečlivě oblékaného člověka, kdykoli si jen trochu ušpinil košili. Také byl prý krutý ke zvířatům, svého koně jednou ubil k smrti (24, 25).

V roce 1925 jeho manželka onemocněla těžkou tuberkulózou, následující rok neobhájil svou pozici účetního v bathské čtvrti a začal mít dluhy, nesplácel hypotéku ani pojistku na statek a banka se začala připravovat na zabavení jeho majetku (24, 25).

Po atentátu vyšetřovatelé našli dřevěnou ceduli přidrátovanou k hrazení statku, na které stála poslední Kehoeova zpráva: „*Criminals are made, not born.*“ (volně přeloženo - Kriminálníci se nerodí, jsou utvořeni.) (24, 25).

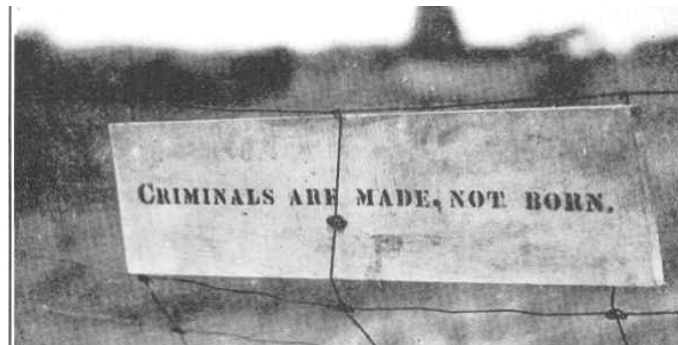
Přinejmenším zarážející je také fakt, že po prohlídce Kehoeova statku odhadli detektivové, že by množství nepoužité výbavy a materiálu na pozemku snadno stačilo k úhradě hypotéky (24).

Obrázek 2 – 18. května r. 1927, škola ve městě Bath (stát Michigan, USA) po bombovém útoku. (1)

Obrázek 3 - Andrew Phiip Kehoe, v den útoku mu bylo 55 let (2).

Obrázek 4 – A. P. Kehoe zanechal po své sebevraždě vzkaz na oploceném výběhu pro kuřata na svém statku (2).

V průběhu následujících let dochází k dalším obdobným útokům, zj. na území USA, ale objevují se taktéž v Kanadě a posléze i v Evropě. Vzhledem k tomu, že se akce útočníků začínají množit, musí policie rychle přijímat opatření k zamezení podobných útoků. Podílí se tedy na vzniku prvních bezpečnostních plánů, jak postupovat na místě v případě útoku na školu.

Nechvalně známé jsou pro svoji brutalitu poměrně nedávné útoky v Columbine High School (r. 1999, USA), což byl první dlouhodobě plánovaný

masový útok spáchaný studenty. Existuje o něm dokonce dokument *Zero Hour - Massacre at Columbine High*, ve kterém je vidět nejen z kamerových záznamů školy hrůzostrašnost celé situace. Žáci se zamykají ve třídách, schovávají se pod lavice a čekají, co přijde. Dále také útok na *Virginia Tech* (r. 2007, USA), který si vyžádal největší počet obětí a v neposlední řadě útok na *Sandy Hook* (r. 2012, USA), což byl útok na základní školu, kde zemřelo 20 dětí ve věku šest a sedm let. Všechny tyto tři útoky se významně podepsaly na dějinách USA i zbytku světa. Podrobněji si je přiblížíme v následujících odstavcích (27).

Columbine High School

Dne 20. dubna 1999 ve městě Littleton v americkém státě Colorado zaútočili dva mladíci, osmnáctiletý Eric Harris a sedmnáctiletý Dylan Klebold, na střední školu Columbine, ve které oba studovali. Do školy přišli dopoledne krátce po jedenácté hodině ozbrojení brokovnicemi, krátkou puškou a poloautomatickou pistolí (28).

Jejich první cesta směřovala do jídelny, kde zanechali dvě tašky s propanovými bombami, které měly krátce nato vybuchnout. V jídelně se v té době nacházelo asi 480 studentů a vyučujících. Mezitím oba vyrazili ven před školu, kde začali střílet do ostatních studentů a zaměstnanců školy. Po chvíli zjistili, že jejich nastražené zařízení selhalo a bomby nevybuchly, stočili proto svojí smrtící cestu zpět do školy (28).

47 minut po prvním výstřelu do školy dorazil zásahový tým Policie SWAT (Special Weapons and Tactics, česky speciální zbraně a taktiky). Harris s Kleboldem před ním utíkají do knihovny, kde nakonec oba spáchají sebevraždu. Celkem bylo zabito dvanáct studentů a jeden učitel, zraněno bylo zhruba dalších 24 lidí (28).

O motivu jejich činu se dlouho spekulovalo. Diskutovalo se o šikaně obou mladíků ze strany spolužáků, což podporoval nález jejich deníků a zároveň to také dokládají výpovědi některých spolužáků, což by naznačovalo mstu. V denících oba pachatelé zároveň oslavovali útok v Oklahoma City v roce 1995, kde Timothy McVeigh pomocí bomby zavraždil 168 lidí a zranil dalších 500. Přemýšleli tedy nad tím, jak by útok provedli oni, a jaké by to bylo zapsat se do historie podobným činem. Dále se objevily zmínky o jejich zálibě v násilných počítačových hrách, a také o jejich členství v gotické skupině „Trenchcoat Mafia“, která má mimo jiné zálibu v gotické a metalové hudbě, ale také se vyznačuje fascinací zbraněmi, armádou a nacizmem. Zřejmě nebyla náhoda, že si pro útok vybrali den výročí narozenin Adolfa Hitlera (29).

Po tomto incidentu se v médiích rozpoutala velká diskuze s tématem bezpečnosti na školách, šikany, dostupnosti zbraní, náboženství i násilných her a filmů. Několik rodin pozůstalých dokonce žalovalo některé společnosti zabývající se vývojem a distribucí videoher (29).

Minulost mladíků však napovídala, že již měli nějaký ten kázeňský přestupek za sebou, i když oba pocházeli z bezproblémových rodin. Byli například v roce 1998 zadrženi za krádež a posláni do nápravného programu, z kterého byli však pro vzorné chování předčasně propuštěni. Nicméně Harris musel docházet na lekce zvládnutí vzteku a začal brát antidepresiva. Trpěl prý maligní narcistickou poruchou, paranoiou, nekontrolovatelnou agresivitou a vykazoval známky sadismu. Další alarmující událostí bylo, když ve stejném roce rodiče jednoho z Harrisových spolužáků upozornili policii, že Harris vyhrožuje jejich synovi smrtí, a že na své internetové stránce zveřejňuje prohlášení, že konstruuje propanovou bombu. Policie oznámení řešila, nicméně pro nedostatek podkladů se nemohla podrobněji případem zabývat (29).

Obrázek 5 - Eric Harris a Dylan Klebold ve školní jídelně v Columbine high school (4).

Virginia Tech

V roce 2007, konkrétně 16. dubna, se odehrál doposud snad nejkrvavější útok na školách, a to ve Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg v americkém státě Virginia. Útočil 23letý student a jihokorejský přistěhovalec s psychickými problémy Seung-Hui Cho, celkem zavraždil 32 lidí (30).

Kolem sedmé hodiny ranní Cho vzal své poloautomatické 9mm Glocky a vydal se na studentskou kolej West Ambler Johnst on Hall, kde v tu dobu bylo 894 studentů. Na chodbě zde zavraždil dva studenty. Jedním z nich byla Emily Hilscher, kterou prý byl posedlý. Nicméně se neprokázalo, že by Emily útočníka vůbec znala. Jeho druhou obětí byl Ryan Clark, který přispěchal Emily na pomoc. Poté Cho z West Ambler odešel a vrátil se na svou kolej, kde se v pokoji převlékl, vymazal emaily a odstranil pevný disk ze svého počítače. Za dvě hodiny zamířil na poštu, odkud odeslal balíček s dopisy a videem do NBC News (National

Broadcasting Company – název americké televizní sítě), a pak se vydal do Norris Hall, katedry inženýrských věd a mechaniky. Na místě pomocí řetězu uzavřel vstupní vchod a nechal zde zprávu, že pokusy o otevření povedou k výbuchu bomby. Pak zamířil do druhého poschodí, odkud chodil od učebny k učebně a střílel na každého, koho spatřil. Po přibližně dvanácti minutách se do budovy dostala policie, v tu samou chvíli se Cho zavírá do jedné z učeben a obrátí svou zbraň proti sobě (30).

Ti, kteří ho znali, uvedli, že měl vždy problémy udělat si přátele a jen zřídkakdy promluvil. Jeho rodina si myslela, že trpí autismem, ale ukázalo se, že jde o tzv. selektivní mutismus, tedy narušení komunikační schopnosti, kdy osoba v určitých situacích či před určitými lidmi nedokáže mluvit, ačkoliv za jiných okolností s tím problémy nemá (31).

Jeho podivné chování se projevovalo i během studia. Představoval se jako „Question Mark“, tedy otazník. Fotil si nohy spolužaček během hodin poezie, pronásledoval je a postupně se uzavíral více do sebe a přestával chodit do školy. Svému spolužákovi někdy prý volal a vyprávěl mu smyšlené příběhy o tom, že má přítelkyni z vesmíru nebo že tráví prázdniny s ruským prezidentem Vladimírem Putinem. Později se Cho svěřil, že chce spáchat sebevraždu, protože ho odmítla dívka, se kterou si psal. Na to jeho spolužák upozornil vedení školy a Cho byl poslán do psychiatrické léčebny, odkud byl ovšem ihned propuštěn. Údajně popřel své sebevražedné tendence a neprokazoval symptomy poruchy myšlení (30, 31).

Rok po svém propuštění si koupil pistole Glock a Walther a o dalších několik měsíců později provedl útok. V materiálech, které zaslal do televize NBC, vyjadřuje své opovržení nad zhýralými lidmi a vzkazuje, že díky nim zemře jako Ježíš Kristus, který inspiruje generace slabých a bezbranných (30, 31).

Obrázek 6 - Seung-Hui Cho na jedné z fotografií, které zaslal do NBC News (5).

Úryvek z dopisu, který poslal do NBC News:

„Nemusel jsem to udělat. Mohl jsem odejít, mohl jsem utéct, ale ne, už nebudu dál utíkat. Není to pro mě, je to pro moje děti, mé bratry a sestry. Měli jste stovky miliónů šancí a možností, jak se vyhnout dnešku, ale vy jste se rozhodli prolít mou krev. Zahnali jste mě do kouta a dali mi jen jednu možnost. Rozhodnutí bylo na vás. Ted' máte na rukou krev, která se nikdy nesmyje. Měli jste všechno, co jste chtěli. Váš mercedes nebyl dost, vy spratci. Vaše zlaté náhrdelníky nebyly dost, vy snobi. Vaše svěřenecké fondy nebyly dost. Vaše vodka a koňak nebyly dost. Všechna vaše zhýralost nebyla dost. Tohle všechno nestačilo, aby to naplnilo vaše požitkářství. Měli jste všechno.“ (32).

Sandy Hook Elementary school

Na základní škole Sandy Hook ve městě Newton, stát Connecticut, USA, se dne 14. prosince roku 2012 odehrál útok, za který byl odpovědný dvacetiletý Adam Lanza. Toho dne nejprve zavraždil svou vlastní matku, sebral její střelné zbraně, včetně poloautomatické útočné pušky, a pak okolo půl desáté ráno, zamířil do školy v Newtonu. Ředitelka školy nechala již dříve nainstalovat bezpečnostní systém uvnitř budovy, který automaticky uzamykal dveře, jenže když Adam dorazil, cestu si stejně našel. Musel se dovnitř doslova prostřílet. Pak začal pálit do kolemjdoucích. Hluk přilákal na chodbu dvě ženy. První, koho tedy zastřelil, byla sama ředitelka. Školní psycholožku postřelil a jen díky tomu, že předstírala smrt, přežila. Adam následně zamířil do části budovy, kde

se nacházely první třídy a školka, zde zavraždil 20 žáků, převážně ve věku 6 let, dalšími 6 oběťmi byli dospělí zaměstnanci školy a školky. Celý útok trval pouze 10 minut. Jakmile dorazila policie, již 4 minuty po ohlášení, obrátil Adam zbraň proti sobě a zmáčkl spoušť (33).

Motiv Lanzy se nepodařilo zcela objasnit, nezanechal po sobě žádné dopisy, fotky ani videa, kde by vysvětlil, proč tento útok spáchal. Školu Sandy Hook před lety sám navštěvoval, ale po ukončení studia s ní neměl již žádné další spojení. To samozřejmě dalo vzniknout různým „zaručeným“ zprávám, co ho k tomu vedlo a proč se to stalo (33).

Adam Lanza pocházel z rozvedené rodiny. Jeho matka byla poté dobře finančně zabezpečená a nepracovala, ale měla zálibu ve zbraních, ke které vedla i dva své syny. Adam rád hrál násilné počítačové hry a byl fascinován masovými vraždami, především střelbou na Columbine High School. Jeho snem bylo vstoupit do armády. Ve sklepě měl herní místnost, která byla plná nejen válečných počítačových her, ale nacházely se zde i časopisy, plakáty a kresby, kde Lanza sám znázorňoval znetvořené mrtvoly. Byl samotář a poslední tři měsíce před útokem nekomunikoval se svojí matkou, ani nevycházel z domu. Trpěl Aspergerovým syndromem (autistická porucha s narušením sociální interakce, komunikace a představitosti) (33, 34).

V roce 2015 proto vzniká organizace „Sandy Hook Promise“, která sdružuje rodinné příslušníky obětí těchto neštěstí a zaměřuje se na bezpečnost dětí na školách, na otázku bezpečnosti zbraní a na boj proti dětským sebevraždám. O rok později vydala video, ve kterém se snaží upozornit na skutečnosti, kterých si běžně lidé nevšímají. A právě tyto skutečnosti mohou někdy včas odhalit chystaný útok (35, 36).

Obrázek 7 - Brutální masový vrah Adam Lanza na titulních stránkách novin (6).

V době, kdy je tato práce psána, se dozvídáme z médií o dalším odsouzení hodném útoku. Střední škola Stoneman Douglas v Parklandu severně od Miami na Floridě. 14. únor 2018. Sedmnáct zavražděných studentů a dospělých díky střelbě 19tiletého bývalého studenta školy Nicolase Cruze. Palcové titulky jako hrom, autentické záběry z mobilních telefonů samotných studentů a srdce trhající pláč matek jejich zabitých dětí. Scénář je obdobný výše uvedeným událostem. Cruz byl nakonec dopaden a později se u soudu k činu přiznal. Zatím se spekuluje o jeho duševním stavu, má údajně trpět depresemi a určitou formou autismu. Ve vězení je prý nyní velmi rozrušený (37, 40).

Cruz byl adoptován staršími manžely, kteří již nežijí a lidé, kteří ho znají, se shodují, že je velmi emočně nestálý. Podle nich byl problematické dítě, které se občas projevovalo agresivně. Házel vejce na auta sousedů, posedával sám, protože ostatní děti se ho stranily. Trápil zvířata a vzduchovou pistolí střílel po hlodavcích a slepicích (37, 40).

Na serveru iDNES. cz se dočteme i o některých výpovědích zainteresovaných osob „Cruz byl podle studentů a policie ze školy před rokem vyloučen. Porval se s novým přítelem dívky, s níž předtím chodil. Podle místních úřadů byl mladík v péči psychiatrické kliniky, ale rok tam už nedocházel. Cruzovy projevy na sociálních sítích označil policejní velitel Scott Israel za „znepokojivé“. Studenti, kteří ho znali, o něm hovoří jako o podivínovi a samotáři. Trénoval prý střelbu na terč a zabýval se tématem zabíjení zvířat.“ (37).

Nedlouho poté se v Americe rozběhly protestní akce a demonstrace. Například pochod na Washington nazvaného „Pochod za naše životy“ (March for Our Lives), kdy organizátoři akce žádají, aby se děti a jejich rodiny pro zákonodárce „staly prioritou“, a vyzývají i jiná města, aby se k jejich protestům přidala. Sociální sítě doslova přetékały množstvím komentářů vyjadřujících rozličnou plejádu emocí. Donald J. Trump na událost reagoval na svém Twitteru „*My prayers and condolences to the families of the victims of the terrible Florida shooting. No child, teacher or anyone else should ever feel unsafe in an American school.*“ (volně přeloženo – D. Trump vyjadřuje soustrast rodinám obětí a říká, že žádné dítě, učitel a ani nikdo jiný by se v americké škole neměl cítit v nebezpečí). Avšak o otázce dostupnosti střelných zbraní se nezmínil. Časté střelby vyvolávají bouřlivé reakce a někteří Američané volají po přísnějších zákonech o prodeji a vlastnictví zbraní. Kongres to však odmítá. Co však bude dál, nikdo nyní neví. Otázkou zůstává, zda se stane střelba ve škole běžným rizikem pro studenty i učitele. Vždyť během prvních sedmi týdnů v roce 2018 došlo na amerických školách už k osmi útokům (37, 38, 39).

- **Útoky na školách v České republice**

Různé formy násilí v českých školách nejsou až tak ojedinělé, jak by se na první pohled zdálo. Sami pedagogové říkají, že drobné šarvátky jsou takřka na denním pořádku. Občas někde musejí řešit šikanu, krádeže či podvody, dokonce

i v mateřských školách. Šílené útoky amerického kalibru se u nás naštěstí zatím dají spočítat na prstech jedné ruky.

Nejtragičtější a poměrně nedávný incident na české škole se stal ve Žďáru nad Sázavou, dne 14. října 2014. Do střední školy obchodní vtrhla šestadvacetiletá žena z Ostravska a pobodala několik studentů. Šestnáctiletý mladík zemřel, další dva studenti byli zraněni a pobodaný byl i zasahující policista (41).

Kolem půl osmé hodiny ranní jsou před školou hloučky studentů, které postupně vcházejí do šaten školy s pomocí čipových karet. Mezi studenty se vmísí i Barbora Orlová a zde náhle bodá do břicha jednu ze studentek. Dívky se zastane šestnáctiletý Petr. Toho útočnice bodá do hrudníku a Petr na místě zranění podléhá. Barbora útočí na další studentku, kterou si následně bere jako rukojmí. Na místo přijíždí první hlídka Policie ČR a pokouší se s Barborou vyjednávat. Později policejní vyjednaváč provádí výměnu sebe za dívku, která je držena jako rukojmí a při tomto pokusu je také poraněn. Na místě se taktéž nachází zásahová jednotka PČR, a když se vyjednaváči po několika desítkách minut podaří vyjednat ošetření pro zraněnou dívku, dochází při tomto k zadržení Barbory Orlové za použití donucovacího prostředku - taseru (42).

Z vyšetřování případu vychází najevo, že Barbora Orlová trpí schizofrenií a podobný útok uskutečnila na základní škole v Havířově již v roce 2012. Taktéž si vzala rukojmí, žákyni školy. Vychovatelku, která se jí pokusila v tomto zabránit, pobodala nožem. Následně jí byla nařízena ústavní psychiatrická léčba, která byla později změněna na ambulantní. Motivem jejího jednání byly představy, způsobené schizofrenií. Nyní, tedy po útoku ve Žďáru nad Sázavou, se nachází opět v detenčním zařízení (42).

Obrázek 8 - Barbra Orlová při soudním líčení (7).

I na jiných místech České republiky proběhly útoky, většinou se ale jednalo o napadení jednotlivce, typicky pedagoga nebo jiného pracovníka školského zařízení. V krátkém přehledu můžeme zmínit tyto:

Univerzita v Hradci Králové

Psychicky nemocný student této univerzity dne 8. prosince 2003 napadl na půdě školy baseballovou pálkou třiapadesátiletého pedagoga. Jeho stíhání však bylo zastaveno, jelikož podle vyšetřovatelů byl útočník v době spáchání činu nepřičetný (43).

Učiliště ve Svitavách

1. března 2004 student učiliště vážně pobodal svého učitele. Ten po převozu do nemocnice zemřel. Mladík byl odsouzen za vraždu k devíti letům vězení (43).

Gymnázium v Chomutově

Patnáctiletý student napadl 26. září 2011 nožem a paličkou na maso sekretářku gymnázia. Křičel, že je terorista. Bezhlavé řádění zastavil ředitel školy spolu

se školníkem, žáka nakonec přemohli. Napadená žena utrpěla šok a několik drobných zranění na rukou (43).

Gymnázium v Rakovníku

29. října 2012 pobodal čtrnáctiletý student učitelku. Těžce zraněnou učitelku přepravil vrtulník záchranné služby do pražské nemocnice, kde se rychle zotavila. Útočník však nebyl vzhledem k věku trestně odpovědný (43).

Výchovný ústav v Králíkách na Orlickoústecku

Dva mladíci z tohoto ústavu dne 25. března 2014 brutálně napadli dva vychovatele. Muži vrazili šroubovák do krku, ženu povalili na zem a oba ji kopali do hlavy a těla. Chlapci útočili, protože chtěli utéct, což se jim ale nepovedlo. Kontrola z ministerstva následně odhalila v ústavu řadu pochybení a ministr doporučil zařízení uzavřít (43).

2.2.4 Typologie školního střelce

Školní střelci ve většině případů spadají do skupiny tzv. pseudocommandos, což jsou pachatelé, kteří útočí ve stylu těžce ozbrojených komand. Mají za to, že jejich činy jsou oprávněné z důvodů pomsty za nerovné zacházení a sami sebe vidí jako hrdiny. Jsou často fanatičtí a vraždí z frustrace (46).

Téměř v 96% případů danou školu navštěvují nebo ji navštěvovali. Z toho vyplývá, že prostor budov a denní režim žáků znají velmi dobře a mohou si tak naplánovat, kdy zaútočit, aby počet jejich obětí byl co největší (44).

Ingrid Matoušková ve své publikaci uvádí některé charakteristické znaky mladistvých delikventů – viz níže, a zamýšlí se nad tím, proč jsou dnešní děti a mladiství takoví. Podle ní se to dá přisoudit dnešnímu světu, ve kterém děti rychle vyrůstají po fyzické stránce, ale po duševní naopak mnohem pomaleji.

Společensky závadné chování v mládí může být znakem poruchy jeho dosavadního vývoje. Dítě mnohdy vyrůstá v nevyhovujících podmínkách, a i z tohoto důvodu může dojít k vážnému narušení osobnosti. Dalšími faktory mohou být i méně závažná přirozená nezralost, bezradnost a nezkušenost (45).

Znaky mladistvých delikventů:

- snaha chovat se jako dospělá osoba,
- neúspěšná snaha o vyrovnání se s fyzickou dospělostí v rozporu s psychickou a sociální závislostí na rodině,
- objevují se počátky vzniku pochybností,
- odmítají uznávat autority,
- vidí nespravedlnosti světa a chyby rodičů,
- silně kritizují okolí,
- mají nedokončený individuální a sociální vývoj (45).

Pokud bychom měli definovat aktivního střelce, můžeme použít vysvětlení z kapitoly 2.1.1 této práce nebo použít o něco rozvedenější formu z katalogového souboru typové činnosti IZS STČ – 14/IZS, kde se píše - *„Nebezpečný pachatel, který volil použití zbraně proti jiným osobám k dosažení svých cílů. Obvykle jde o jednotlivce, může se ale také jednat o skupinu pachatelů. Nemá zábrany pro jakékoliv chování s cílem zabít nebo zranit co největší počet osob.“* (47).

Osoba, která chce zraňovat a zabíjet, je obvykle pod vlivem nahromaděných osobních negativních emocí, někdy může být i pod vlivem alkoholu nebo drog. Jejím zájmem je zejména šířit strach, mstít se, vydobýt si pocit zadostiučinění. Může jít o reakci na neřešený problém, šikanu, bezmoc, snaží se zkrátka udělat něco zcela výjimečného, aby nebyla přehlížena. Mnohdy se do činu aktivního střelce mohou vmísit i další vlivy jako např. náboženství, snaha spasit svět,

duševní onemocnění, životní krize či jiné specifické okolnosti jako je například pocit nezranitelnosti z hraní akčních počítačových her, dále se zde promítají i prvky terorismu a pohnutky z politických či jiných důvodů (42).

Typickým útočníkem je student střední nebo vysoké školy, avšak v ojedinělých případech i základní školy, který má ke konkrétní škole vazbu. Studoval, studuje nebo z ní byl například vyhozen. Ve většině případů se jedná o jedince, který není příliš schopný (v několika případech je tomu naopak), z hlediska postavení ve skupině studentů je spíše outsiderem a samotářem. Mnozí již měli před skutkem potíže se zvládnutím svého chování, inklinovali ke kriminalitě či docházeli k psychologům, a dokonce užívali nějaké medikamenty na potlačení agresivity. Násilí však mohli projevovat i maskovaně, hrát násilné počítačové hry s výrazným nasazením a zájmem. Typická je záliba ve zbraních, zručnost a znalost v jejich používání, vyhledávání kontaktů s lidmi s podobnou zálibou na internetu, mohou se též hlásit k extrémním názorům nebo sektám. Dále se může jednat o oblibu hudebních skupin, které mají v repertoáru smrt a násilí. Budoucí střelci však při studiu ve škole své projevy pokud možno skrývají před autoritami a navenek jsou formálnější, než jak se projevují před svými spolužáky. Ve snaze být „in“ u vrstevníků se mohou chvástat, což ale často spolužáci berou jen jako plané řeči někoho, kdo neumí nic jiného než se jen vytahovat. Přesto dovedou dobře skrývat své skutečné záměry (48).

2.2.5 Faktory ovlivňující agresivitu osob

Základním a důležitým znakem agrese je její cílevědomý charakter. Proto se agrese definuje jako chování zaměřené na poškození, ublížení jiné osobě. Náhodné poškození jiné osoby, stejně jako poškození způsobené neopatrností není agresí. Za jistých okolností ani záměrné ublížení nemusí být agresí, např. bolestivý zákrok u lékaře. Rozdíl mezi agresí a agresivitou spočívá v tom, že zatímco agrese

je násilné napadení či útočné jednání, agresivita označuje relativně trvalou charakteristiku člověka, který se projevuje právě tímto jednáním (49, 50).

Proč k tomu dochází a co člověka v tomto směru ovlivňuje a v jistém slova smyslu formuje, se dá vymezit odpověďmi rozdělenými do několika skupin:

- **Situační faktory agrese**

Jedná se o případy násilí, které jsou vyprovokovány změnami v prostředí. Označují se jako tzv. averzivní podněty, což znamená, že vyvolávají stav nepohody. Pravděpodobně nejspolehlivěji vyvolá agresi přímý fyzický nebo verbální útok. Napadená osoba obvykle reaguje pudově protiútokem. Menší procento zvolí ignoraci, a to v závislosti na vyhodnocení důležitosti situace. Pro oběť je podstatné oplatit útočnickovi stejnou měrou, a to z důvodu dosažení své duševní rovnováhy, pro ni se tak touto odvetou uzavírá sekvence (49).

- **Biologické faktory agrese**

Biologické vlivy se s agresivitou dávají do souvislosti hlavně s fungováním nervového systému člověka, s probíhajícími biochemickými procesy, ale také s dědičností. V současnosti se předpokládá, že agresivita je částečně založena na vrozených faktorech. Dále přítomnost některých látek v krvi může také významně ovlivňovat senzitivitu vůči agresivní stimulaci. K nim patří známý alkohol, některé typy drog, nízký obsah cukru v krvi (tzv. hypoglykémie), mužský hormon testosteron a v neposlední řadě neurotransmitter serotonin, tzv. hormon štěstí (49).

- **Osobní faktory agrese**

Jde o zvýšenou pravděpodobnost chovat se agresivně u lidí, kteří se z různých důvodů nacházejí ve stavu zvýšené aktivace (jsou excitováni,

pocítují potřebu, tlak něco udělat). Se zvýšenou úrovní aktivace se dávají do souvislosti okolnosti provokující agresi, jako je působení hluku, vysoká teplota, přítomnost velkého počtu lidí na malém prostoru. Myšlenky o agresi může ovlivnit i vnitřní naladění jedince, stav připravenosti vidět věci určitým způsobem. V případě agrese jde především o evokování tzv. hostilních schémat. Když například sledujeme film, kde je nějaká forma násilí, evokovaná hostilní schémata mohou způsobit, že neutrální chování jiné osoby v naší přítomnosti během filmu, bezprostředně po něm, nebo v době, kdy o něm budeme uvažovat, budeme interpretovat jako nepřátelské (49).

- **Deindividualizace**

Dává se do přímého vztahu s prožíváním relativní anonymity, tedy se stavem, kdy je člověk přesvědčen, že jako člen nějakého seskupení není identifikovatelný jako jedinec. Důležitou součástí je osvobození se od sociální kontroly. Již v procesu osvojování sociálních norem totiž dochází k vytvoření mechanismů pro tlumení chování jedince, které jsou v souladu s konkrétními a žádoucími normami společnosti. Výsledkem běžného vzorce je, že se sociálně nežádoucí chování neprojevuje, protože je utlumené. Za jistých okolností ovšem tato inhibice selhává, což má za následek chování, které porušuje sociální normy, a to například ve formě agrese (49).

- **Faktory sociálního prostředí**

Výskyt a konkrétní podobu agresivního chování ve významné míře ovlivňuje sociální prostředí. Týká se to jednak prostředí tvořeného velkým společenstvím, v němž jedinec žije, ale i menších skupin, jichž je členem. Jeho sociální chování odráží způsob života prostředí, jež ho obklopuje, v němž žije. Důležitý je celkový způsob chování lidí vůči sobě, systému

norem, preferované vzorce chování, zvyky a praktiky při řešení každodenních situací. Dominantní úlohu má domácí prostředí (rodina), škola a práce. Domácí agrese (násilí), agrese ve škole a v práci se staly významnými oblastmi výzkumu. Zjištění poukazují na víceúrovňový charakter vlivu mediálního násilí na lidi, kteří jej byť jen sledují.

Vliv mediálního násilí:

- Je zdrojem rozšíření repertoáru chování, mediální násilí slouží jako návod, je předmětem nápodoby (zde můžeme uvést již zmiňované násilné videohry, filmy, časopisy, ale také třeba mnohými oblíbené reality show).
- Vyvolává hostilní vnitřní naladění, které ovlivňuje vnímání reálně probíhajících sociálních dějů a následně se může projevit i v oblasti chování.
- Snižuje senzitivitu vůči násilí v běžném životě (49).

Ať už se nám to líbí či nikoliv, zločiny, které máme každodenně na očích zejména díky médiím, jsou součástí naší reality. A je na nás lidech, jak se k tomu postavíme především v kontextu s výchovou našich dětí.

2.3 Stručný popis typové činnosti IZS v místě útoku aktivního střelce

Typové činnosti složek integrovaného záchranného systému tvoří optimální doporučený postup těchto složek při společném zásahu s ohledem na druh a charakter mimořádné události (dále jen MU). V současné době rozlišuje 15 typových činností. Pod číslem 14 nalezneme tzv. „Amok – útok aktivního střelce.“, kterému se dále budeme věnovat a z kterého také čerpáme. Tento katalogový soubor vyšel v roce 2013 pod číslem jednacím MV-68191/PO-IZS-2013 a vedením listu bylo pověřeno Generální ředitelství HZS ČR, odbor IZS a výkonu služby.

V úvodní části souboru jsou vymezeny základní pojmy, vztahující se k problematice aktivního střelce a přesně se zde definuje tato MU.

Činnosti, které je třeba při řešení mimořádné události s výskytem aktivního střelce zohlednit, lze rozdělit do dílčích etap:

- eliminace aktivního střelce,
- vyžádání součinnosti složek IZS v rámci eliminace aktivního střelce,
- záchranné a likvidační práce (zpravidla až po eliminaci aktivního střelce),
- psychosociální pomoc osobám zasažených MU,
- předání místa zásahu orgánům činným v trestním řízení.

Velitelem společného zásahu složek IZS je v tomto případě vždy policista, který na místo MU dorazí jako první, přičemž v průběhu zásahu může dojít k jeho vystřídání. Velitel zásahu musí být od okamžiku, kdy to okolnosti dovolí, viditelně označen vestou s nápisem „velitel zásahu“ nebo červenou páskou na levé paži s nápisem „VZ“, popřípadě vestou nebo doplňkem na pracovním oděvu policisty s nápisem „velitel“, a to podle nařízení vyhlášky č. 328/2001 Sb. a vyhl. č. 247/2001 Sb. Označení „VZ“ si lze taktéž zapůjčit od velitele jednotky požární ochrany.

Velitel úzce spolupracuje s vedoucím zdravotnické složky poskytovatele zdravotnické záchranné služby a s velitelem jednotek požární ochrany. Má k dispozici tzv. checklist (tedy kontrolní list), kam si zaznamenává jednotlivé splněné úkoly, konkrétně zda byl úkol zahájen a poté také splněn.

Operační střediska složek IZS spolupracují na operační úrovni a jsou koordinována integrovaným operačním střediskem krajského ředitelství policie (dále jen IOS KŘP), které vyhodnocuje tísňové telefonáty a následně na místo posílá co největší množství dostupných hlídek, kterým podá instrukce pro prvosledové hlídky:

- před příjezdem na místo MU si nasadit dostupnou balistickou ochranu a uvést zbraň do stavu, kdy je náboj v nábojové komoře,
- používat určený kanál radiostanice, který stanoví IOS KŘP,
- nepoužívat zvukové výstražné zařízení při příjezdu na místo MU,
- po příjezdu na místo MU zanechat u prvního vozidla zapnuté výstražné modré světlo (slouží pro označení místa, ze kterého byla zahájena eliminace aktivního střelce),
- sdělovat neprodleně IOS KŘP získané poznatky zejména o pohybu aktivního střelce, způsobu útoku, případně jeho popis.

Dále operační středisko upozorní na mimořádnou událost další složky IZS pomocí jejich operačních středisek a informuje další dotčené složky a orgány jako například policejního vyjednavatele, zásahovou jednotku apod. Během celé akce dále získává a vyhodnocuje informace především o pohybu střelce, o místě jeho posledního výskytu, použitých zbraních a popisu útočníka.

Místo události se vymezuje na vnější a vnitřní zónu. Vnitřní zóna je oblast útoku aktivního střelce, kde hrozí bezprostřední ohrožení života. Do této zóny se nesmí vstupovat bez povolení velitele zásahu a soustřeďují se zde především složky Policie ČR, jejichž úkolem je eliminace pachatele. Vnější zóna je pak oblast k vedení zásahu, je ohraničená bezpečnostními uzávěry, které stanoví a hlídá Policie ČR. Soustřeďují se v ní složky IZS a je v dostatečné vzdálenosti od nebezpečné zóny. Velikost jednotlivých zón závisí na místních podmínkách, může se jednat o jediný objekt, stejně tak o rozsáhlé prostory včetně přilehlých komunikací.

Pokud však na místo MU dorazily síly a prostředky složek IZS ještě před příjezdem Policie ČR, neprodleně informují vlastní operační středisko a přesunou se do bezpečného prostoru a dále postupují dle pokynů operačního střediska.

Eliminace aktivního střelce je velmi náročným a specifickým zákrokem, při kterém lze očekávat jisté charakteristické zvláštnosti oproti jiným MU. Na místě zásahu bude pravděpodobně vysoká míra paniky a stresového chování u osob zasažených MU, u kterých bude zajisté potřeba poskytovat psychosociální pomoc. Lze taktéž očekávat značný zájem médií (27, STČ-14/IZS).

2.3.1 Činnost PČR při společném zásahu

Jelikož má Policie ČR stanovenou jasnou prioritu svého zásahu – eliminace střelce, bude většina příslušníků ihned nasazována do nebezpečné zóny.

Prvosledová hlídka splní pokyny IOS KŘP – viz výše, rychle vyhodnotí situaci a předá jim zpět zjištěné informace, dále nahlásí zahájení eliminace aktivního střelce při vstupu do objektu či prostoru v jeho blízkosti.

Taktické zásady vstupu do objektu daných IOS KŘP:

- Vždy je potřeba nejméně dvou příslušníků Policie ČR.
- Vykřívají všechny prostory.
- Střelba se zahajuje pouze při vizuálním kontaktu s pachatelem.
- Dodržuje se minimální radiový provoz (jeho „ztišení“).
- Ohrožené osoby se odesílají do bezpečných prostor, případně ven z objektu.
- Příslušníci PČR postupují proti směru útěku ohrožených osob nebo dle sluchového vjemu střelby.
- Získávají informace od ohrožených osob.
- Pokud se útočník vzdává, zajistí se jeho bezpečné spoutání, prohlídka a eskorta.
- Při vizuálním kontaktu s útočníkem použijí služební zbraně.

Druhosledová hlídka, tedy ta, která přijela na místo MU jako druhá a je jí známo, že proti aktivnímu střelci již PČR zasahuje, vstupuje do objektu v jednotné formaci a dle možností naváže spolupráci s již zasahující hlídkou. Propátrává taktéž další prostory v objektu, zajišťuje okolí místa události s případnou uzávěrou prostoru a snaží se získat další přínosné informace o MU. Jejím úkolem je zároveň vymezení prostoru pro shromáždění ohrožených osob a zajištění jejich kontroly kvůli možnému vmísení aktivního střelce do jejich řad. Do doby příjezdu policejního vyjednaváče, pokud střelec komunikuje, druhosledová hlídka zajišťuje krizovou komunikaci, čímž může odlákat střelcovu pozornost od dalších potencionálních obětí i zakročující hlídky Policie ČR.

Po eliminaci aktivního střelce se zahajuje třídění raněných v součinnosti se zdravotnickou záchrannou službou (dále jen ZZS), organizace a řízení prostorů pro provedení přednemocniční neodkladné péče a odsun raněných do zdravotnických zařízení. Následuje vytvoření podmínek pro práci orgánů činných v trestním řízení při identifikaci obětí a vyšetřování okolností trestného činu, informování příbuzných obětí útoku a předání zprávy hromadným sdělovacím prostředkům (27, STČ-14/IZS).

2.3.2 Činnost ZZS při společném zásahu

Ti krajší poskytovatelé zdravotnické záchranné služby, kteří jsou povoláni na místo MU, mají za prioritní úkol poskytnutí přednemocniční neodkladné péče zasaženým osobám.

Zdravotnická složka je na místě řízena určeným vedoucím zdravotnické složky (VZS), který je ve spojení s velitelem zásahu, tedy v tomto případě s policistou, a taktéž je ve spojení se zdravotnickým operačním střediskem, od kterého vyžaduje další výjezdové skupiny a materiální zabezpečení dle charakteru zranění a množství postižených osob.

V případě MU s velkým počtem zraněných osob může VZS v rámci poskytnutí co nejefektivnější a nejrychlejší pomoci organizovat zdravotnické složky na skupiny:

- třídící,
- skupiny přednemocniční neodkladné pomoci (dále jen PNP)
- skupiny odsunu.

Nedošlo-li k eliminaci střelce ještě před příjezdem ZZS, provádí zdravotnická složka zásah nejprve ve vnější zóně MU. Do nebezpečné zóny smí vstoupit pouze po dohodě s VZS a na výzvu velitele zásahu. Při vstupu do nebezpečné zóny musí být v doprovodu policistů. Typová činnost „Amok“ neobsahuje samostatný kontrolní list zdravotnické záchranné služby, a proto zdravotnické složky při poskytování PNP postupují dle typové činnosti složek IZS při společném zásahu STČ 09/IZS u MU s velkým počtem raněných a obětí (27, STČ-14/IZS).

Ve vybavení vozů plzeňské ZZS v současné době existují interní dokumenty pro zvládání MU s hromadným postižením osob, kde nově nalezneme i checklisty pro VZS, vedoucího lékaře a vedoucího odsunu. Tím je usnadněna již tolik stresová práce na místě MU ve smyslu rychlé zpětné kontroly, zda byla provedena všechna potřebná opatření k zajištění kvalitní přednemocniční péče o zasažené a zraněné osoby.

2.3.3 Činnost JPO při společném zásahu

V úvodní fázi je prioritou jednotek požární ochrany (dále jen JPO) likvidace MU a zejména spolupráce a součinnost s Policií ČR a ZZS. Do doby eliminace aktivního střelce jsou síly a prostředky JPO postaveny v nástupním prostoru složek IZS, tj. ve vnější zóně. Velitel JPO je v kontaktu s velitelem zásahu a na žádost tohoto VZ poskytují zasahující JPO v nebezpečné zóně prostředky

a techniku na pomoc PČR. Může se jednat například o výškovou techniku pro odstřelovače, osvětlení místa MU, zajištění vstupu do uzavřených prostor anebo provedení hasebních prací. Po celou dobu v nebezpečné zóně jim je PČR povinna zajistit ochranu, například zapůjčením osobních ochranných pomůcek.

Dle situace a potřeb vedoucího zdravotnické složky se mohou podílet na třídění raněných metodou START (Snadné Třídění a Rychlý Transport) dle STČ 09/IZS a na jejich transportu na jednotlivá stanoviště (27, STČ-14/IZS).

2.4 Současná strategie bezpečnosti ve školském zařízení v ČR

Kromě obsáhlé legislativy k tématu bezpečnosti a krizových situací na školách je nutné zmínit i další, státními orgány řízené iniciativy, které se bezpečností ve škole zabývají. Jednou z nich je tzv. Národní akční program (dále jen NAP) bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen BOZP) pro období 2017 až 2018. Je prováděcím dokumentem Národní politiky BOZP, schválené Usnesením vlády č. 920 ze dne 23. července 2008. Ta stanoví základní priority a cíle v oblasti BOZP a ukládá Radě vlády pro BOZP jejich rozpracování do konkrétních krátkodobých, střednědobých i dlouhodobých úkolů, včetně stanovení termínů a odpovědnosti za jejich splnění. Současně je Radě vlády uloženo průběžně plnění stanovených úkolů sledovat, vyhodnocovat a aktualizovat je podle vývoje a potřeb (51).

Zásadní národní strategie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů je zařazena v kategorii č. 4, kde se uvádějí tato prioritní opatření:

- Předložit návrh právní úpravy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních ve smyslu § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

- Připravit návrh právní úpravy bezpečnosti a ochrany zdraví studentů vysokých škol, včetně evidence a dokumentace jejich úrazů, vzniklých v rámci studia.
- Připravit návrh Národní strategie bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ČR (51).

V rámci prevence krizového chování je třeba zmínit i národní strategie zaměřené na řešení tohoto problému. Mezi takové řadíme například Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 -2020, Národní strategii protidrogové politiky na období 2010-2018 nebo Národní strategii prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018 (13).

Mluvíme-li o školství, můžeme chápat jako nejvyšší úroveň doporučení právě tyto národní rámcové strategie (kromě koncepcí koordinovaných orgány Evropské unie), které jsou založené na spolupráci státních institucí, jako jsou ministerstva a další orgány státní správy. Na nižší úrovni pak najdeme krajské či obecní strategie. Z našeho pohledu nejzajímavější jsou školní strategie, jelikož jejich tvůrci jsou často sami pedagogové v roli školního metodika. Zatímco minimální preventivní program školy se tvoří většinou na jeden školní rok, preventivní strategie by měla formulovat kromě krátkodobých například i střednědobé a dlouhodobé cíle v oblasti prevence a navrhopat postup jejich naplnění. Nízkoúrovňové strategie často vycházejí z rámcových dokumentů, proto se na školách můžeme setkat například s preventivními strategiemi školy pro léta 2013 až 2018, které vycházejí z Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže pro stejná léta, kterou zpracovává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) (13).

Pakliže je řeč o dokumentech vydaných právě MŠMT, nesmíme opomenout metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – tzv. Minimální standard bezpečnosti (Č.j.: MSMT-1981/2015-1), které

vzniklo zadáním tehdejší vlády ČR (v roce 2014) v důsledku tragické události ve Žďáru nad Sázavou. Metodické doporučení se opírá i o závěry z tematické zprávy České školní inspekce. Jeho význam je metodický, nikoli normativní. Zmiňuje tři kategorie, které zahrnují doporučená minimální opatření, z nichž pro příklad uvádím jen některá z nich (54):

Prostorová a organizačně-technická opatření

- dle možností školy určení jednoho monitorovaného a zabezpečeného vchodu pro všechny vstupující osoby, ostatní vstupy a vjezdy do areálu školy jsou taktéž monitorovány, vpouštění cizích osob do prostor školy je možné až po ověření účelu jejich návštěvy, úprava zeleně v okolí přístupových cest pro zvýšení přehlednosti prostor, funkční venkovní osvětlení.

Personální opatření

- průběžný dohled nad žáky ve všech prostorách školy zpravidla pedagogickým pracovníkem, zajištění personálního obsazení vrátnice, v případě avízovaného nebezpečí škola využívá možnosti posílení ostrahy budovy městskou či státní policií, případně hlídkami bezpečnostních agentur.

Vnitřní předpisy a dokumentace školy

- analýza rizik dle charakteru činnosti školy, zpracování dokumentů pro MU (např. neoprávněné vniknutí do objektu,...) včetně kontroly jejich účinnosti, úprava školního řádu – škola průběžně seznamuje žáky i své zaměstnance s novými pokyny a opatřeními, o tomto taktéž informuje zákonné zástupce žáků (54).

Čím dál více škol v Česku se zapojuje do různých preventivních programů zaměřených na bezpečnost ve školách. Například pražská policie v reakci na žďárský incident připravila seminář o tom, jak postupovat při ozbrojeném útoku ve škole. Semináře pro samotné učitele, ale také zástupce vedení škol, pořádá již od roku 2015. *"Pilotní projekt byl v rámci takzvané dobré praxe předán i kolegům v rámci dalších částí republiky. Hlavní město Praha tak bylo v této problematice jakousi pomyslnou vlaštovkou."* uvedla mluvčí pražské policie Andrea Zoulová (52).

Právě v Plzeňském kraji od září loňského roku probíhá podobný preventivní projekt s názvem „Mimořádné krizové situace a jejich praktické zvládnání“, kde je největší důraz kladen na problematiku aktivní střelby ve škole. Semináře jsou rozděleny podle základních složek IZS na tři jednotlivé prezentace praktických rad a tipů, jak takovou stresovou situaci s dětmi ve škole zvládnout. Hodinové bloky na sebe navazují a prolínají v sobě také poznatky o činnosti konkrétních složek IZS na místě MU, jež musí sami policisté, záchranáři a hasiči během skutečného zásahu zvládat. Účastníci se tudíž dovědí, co všechno stojí za oněmi „dlouhými“ minutami, než je útočník eliminován.

Možnost podílet se na přípravě tohoto vzdělávacího a ve své podstatě i výcvikového projektu za složku ZZS nám bylo zcela jistě přínosem a již při představení seminářů ředitelům základních škol v Plzni byl o tuto problematiku velký zájem. Projekt je koncipován prvoplánově na dva školní roky a zejména zdravotnické semináře byly během několika chvil školami na celé období rychle zamluveny.

V současnosti se podle Ministerstva školství také pracuje na aktualizaci příručky metodického materiálu k výuce o běžných rizicích a mimořádných událostech v základních školách. Zabezpečení škol a areálů podpořilo ministerstvo dotacemi v celkové výši 26 milionů korun, které rozdalo mezi 364 škol (52).

Taktéž existují různé asociace, které pomáhají školám zajistit bezpečnost. Například podle spolku „Asociace bezpečná škola“, by každá škola měla mít zpracované vlastní bezpečnostní řešení stejně, jako má zpracované požární poplachové směrnice a školní řád. Na mnoha školách však stále neexistují preventivní opatření, která by připravila zaměstnance na to, jak by v případě ozbrojeného útoku měli správně reagovat. Což ostatně částečně vyplývá i z provedeného dotazníkového průzkumu, tedy co se Plzeňského kraje týče (52).

Asociace doporučuje školám také materiální zabezpečení v podobě pořízení čipového systému, vstupních turniketů, detailního organizačního systému nebo nákup kamerového systému uvnitř budov (venkovní kamery by podle nich měly být součástí městských dohledových systémů) (52).

Česká školní inspekce se touto problematikou také zabývá, ostatně jak jsme se již zmiňovali v odstavcích výše. Na jejich webových stránkách v sekci dokumentů nalezneme tzv. Tematické zprávy, kde stojí za povšimnutí zpráva z konce roku 2016. Nese název „Prevence a řešení šikany a dalších projevů rizikového chování ve školách“, č. j.: ČŠIG-3529/16-G2, a mimo jiné se zde dozvíme informace o výzkumu, který dává souhrnný pohled na výuku prevence obecně v českých školách a školských zařízeních. Celkově bylo do elektronického dotazníkového šetření zapojeno 4038 školních metodiků prevence a 4068 výchovných poradců v základních školách (53).

Z plejády grafů je například zajímavý ten, který zkoumá proces zpracovávání minimálního preventivního programu (dále jen MPP). Na základních školách jej ve 45,3 % případů zpracovává školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, ve 34,0 % jej zpracovává školní metodik prevence sám, ve 30,2 % je minimální preventivní program zpracováván školním metodikem prevence spolu s výchovným poradcem, pouze ve 20,8 % škol je minimální preventivní program

zpracováván školním metodikem prevence ve spolupráci s ostatními pedagogy (53).

V následující tabulce (Tabulka 1) můžeme vidět, zda mají základní školy zpracované konkrétní krizové plány při vybraných typech rizikového chování žáků. Ať už jsou plány součástí minimálního preventivního programu či nikoli, je určitě přínosné se rizikovým chováním dětí zabývat již od raného věku dítěte a pracovat na utlumení již zmíněných nežádoucích vzorců sociálního chování.

Výstupem z této zprávy bylo zhodnocení pozitivních a negativních zjištění ve školství v oblasti šikany a rizikového chování v českých školách. Jeden z nejvýznamnějších pozitivních závěrů formulovaných na základě zjištění České školní inspekce (dále jen ČŠI) byl takový, že většina škol pracuje dobře se vztahy v třídních kolektivech. Mezi hlavní negativní zjištění patřila zejména nedostatečná kvalifikovanost značného počtu metodiků prevence, zásadní nedostatky v krizovém plánování v oblasti rizikového chování i v obecném stanovení pravidel a doporučených postupů v případě rizikového chování žáků směrem k učitelům a ostatním pedagogickým pracovníkům školy (53).

Skutečností, zda mají základní školy zpracovaný i vlastní krizový plán v případě výskytu aktivního střelce ve škole, jsme se zabývali v praktické části této práce. Výzkumným vzorkem byli sami pracovníci základních škol v Plzeňském kraji, jak je ostatně uvedeno v následujících kapitolách.

Tabulka 1 - Písemné krizové plány pro řešení výskytu jednotlivých typů rizikového chování na základních školách – podíl v % (1).

Typ rizikového chování	Krizový plán je vytvořen a je součástí MPP	Krizový plán je vytvořen, ale není součástí MPP	Krizový plán není vytvořen
záškoláctví	52,7	23,4	23,9
šikana	70,2	18,8	11,0
agrese ve škole	56,5	21,5	22,0
nekázeň	43,2	29,9	26,9
překračování školních pravidel	42,6	32,3	25,1
adiktologie – závislostní chování	47,4	16,0	36,6
rasismus / xenofobie	40,7	17,1	42,2
rizikové sporty / doprava	24,7	18,5	56,8
sexuální rizikové chování	31,5	14,7	53,8
poruchy příjmu potravy	26,9	14,2	59,0
týrání a zneužívání dětí	36,2	18,8	45,0
negativní působení sekt	20,5	11,8	67,7

3 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

3.1 Cíl zpracování diplomové práce

Cílem diplomové práce je analýza a zhodnocení úrovně připravenosti základních škol v Plzeňském kraji na útok aktivního střelce v daných školských zařízeních.

Pro splnění účelu práce jsou stanovené tyto dílčí úkoly:

- zpracovat teoretickou část, která se zabývá problematikou aktivního střelce útočícího ve škole,
- zhodnotit současnou strategii a úroveň ochrany vybraných základních škol v Plzeňském kraji,
- vytvořit SWOT analýzu pro dané základní školy v případě výskytu aktivního střelce,
- navrhnout opatření pro zvýšení efektivity ochrany základních škol v případě útoku aktivního střelce.

3.2 Stanovené hypotézy

V této diplomové práci jsou stanovené následující hypotézy:

- HYPOTÉZA 1 - Předpokládáme, že nadpoloviční většina respondentů má určité povědomí o již spáchaných útocích ve školském zařízení v ČR s použitím zbraně.
- HYPOTÉZA 2 – Předpokládáme, že alespoň polovina respondentů ví, jak se v případě útoku aktivního střelce správně zachovat.
- HYPOTÉZA 3 – Předpokládáme, že většina respondentů shodně uvede alespoň jedno konkrétní bezpečnostní opatření zavedené v jejich škole,

jež je využíváné v souvislosti s vniknutím neoprávněné osoby do budovy školy, potažmo v souvislosti s útokem aktivního střelce.

- HYPOTÉZA 4 – Předpokládáme, že se menšina respondentů někdy zúčastnila odborného semináře nebo kurzu zaměřeného na problematiku aktivního střelce.
- HYPOTÉZA 5 – Předpokládáme, že si více než polovina respondentů myslí, že nejefektivnější obecní preventivní opatření útoků ve škole spočívá zejména ve výchově dítěte a jeho stabilním rodinném zázemí.

4 METODIKA

Pro naplnění výše uvedeného cíle diplomové práce jsme použili kvantitativní průzkum realizovaný prostřednictvím anonymního nestandardizovaného on-line dotazníku (Příloha 1). Využití internetové platformy jsme zvolili pro její snadnou dostupnost, rychlost a možnost oslovit tak větší množství respondentů.

Při tvorbě dotazníku jsme se nechali inspirovat nejen literárními či internetovými zdroji, které jsou v závěru práce uvedeny, ale také svou osobní účastí při vytváření vzdělávacího a výcvikového projektu „Mimořádné krizové situace a jejich praktické zvládnání“ pro základní školy v Plzeňském kraji.

Výsledky jsou zpracovány do přehledných grafů s procentuálním zastoupením u jednotlivých odpovědí. V případě doplňujících typů otázek jsou v odpovědní možnosti „jiné“ formulovány nejčastěji se objevující se individuální odpovědi do krátkých a výstižných hesel, tak aby byl zachován jejich význam.

Anonymní nestandardizovaný dotazník je realizován prostřednictvím online volně dostupných Google formulářů - <https://www.google.cz/intl/cs/forms/about/>. Průzkum byl zahájen 1. 2. 2018 a ukončen 26. 3. 2018, kdy jsme v celkovém součtu odpovědí získali 302 respondentů.

Použitou metodou SWOT analýza jsou dále zmapovány poznatky z úvodních kapitol a z provedeného průzkumu. Jsou stanoveny silné a slabé stránky této problematiky, včetně příležitostí a hrozeb při výskytu aktivního střelce ve škole.

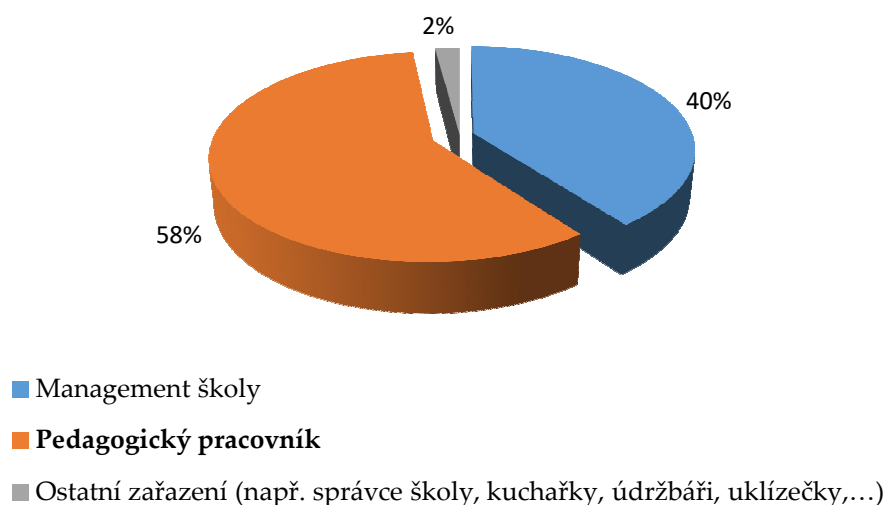
Výsledkem celkové bilance je definována strategie, kterou by mohly základní školy zaujmout a využít v případě reálného útoku střelce, včetně opatření na zvýšení efektivity preventivních opatření.

5 VÝSLEDKY

5.1 Rozbor výsledků dotazníkového průzkumu

V této kapitole jsou implementovány výsledky dotazníkového průzkumu do grafické úpravy, kdy ke každému grafu náleží tabulka. Odpovědi tudíž můžeme porovnat jak v procentuální perspektivě, tak v prostém matematickém součtu.

Otázka č.1: Uveďte Vaše pracovní zařazení.

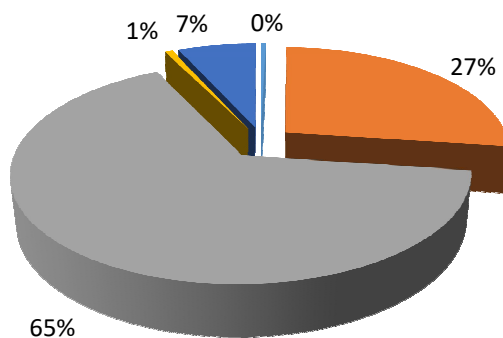
Obrázek 9 – Pracovní zařazení.

Tabulka 2 – Pracovní zařazení.

odpověď	počet respondentů
management školy	120
pedagogický pracovník	176
ostatní zařazení (např. správce školy, kuchařky, údržbáři, uklízečky,...)	6

Z koláčového grafu vyplývá, že nejvíce respondentů, kteří vyplnili dotazník, jsou samotní pedagogičtí pracovníci, tedy taková skupina zaměstnanců škol a školských zařízení, která je v denním kontaktu s dětmi.

Otázka č. 2: Uveďte, v jakém typu základní školy na území Plzeňského kraje pracujete.

- Základní škola zřizovaná církví
- Základní škola zřizovaná krajem
- Základní škola zřizovaná obcí
- Základní škola zřizovaná podnikající fyzickou osobou
- Základní škola zřizovaná soukromou právnickou osobou

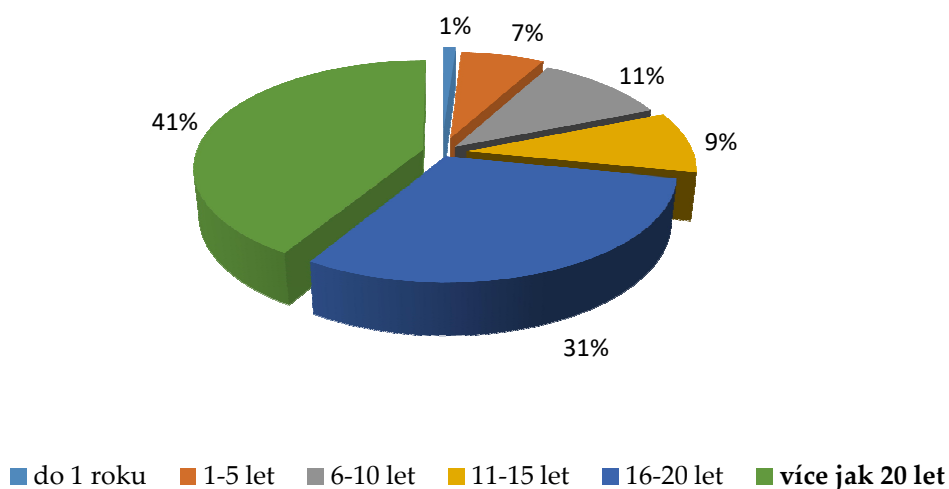
Obrázek 10 – Typ základní školy v Plzeňském kraji.

Tabulka 3 – Typ základní školy v Plzeňském kraji.

odpověď	počet respondentů
základní škola zřizovaná církví	1
základní škola zřizovaná krajem	81
základní škola zřizovaná obcí	198
základní škola zřizovaná podnikající fyzickou osobou	2
základní škola zřizovaná soukromou právnickou	20

Nejvíce zastoupeným typem základních škol v Plzeňském kraji jsou školy zřizované obcí, což také vyplývá z grafu i z přiložené tabulky.

Otázka č. 3: Uveďte délku Vaší praxe.

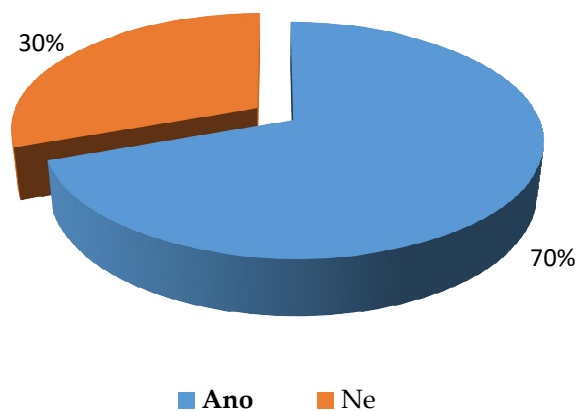
Obrázek 11 – Délka praxe zaměstnanců škol.

Tabulka 4 – Délka praxe zaměstnanců škol.

odpověď	počet respondentů
do 1 roku	3
1-5 let	21
6-10 let	33
11-15 let	28
16-20 let	92
více jak 20 let	125

Délka praxe zaměstnanců škol je v našem průzkumném vzorku většinově více než 15 let. Lze tedy předpokládat, že za toto období má mnoho zaměstnanců načerpány bohaté zkušenosti s výukou a výchovou dětí, přičemž se zcela jistě někdy setkali i s negativními projevy chování dětí.

Otázka č. 4: Máte povědomí o nějakých útocích, které proběhly ve školských zařízeních v ČR zj. v případě napadení zbraní,...?

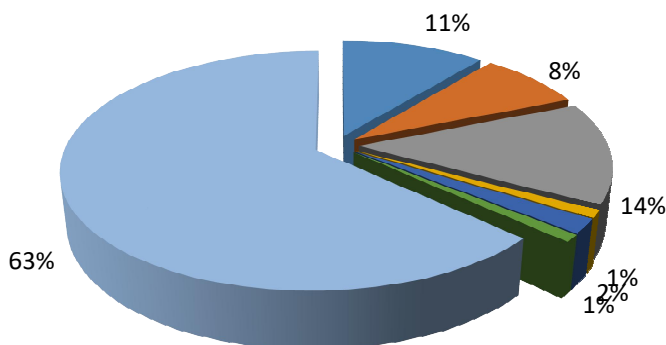
Obrázek 12 – Povědomí o útocích ve školských zařízeních v ČR.

Tabulka 5 – Povědomí o útocích ve školských zařízeních v ČR.

odpověď	počet respondentů
ano	210
ne	92

Z odpovědi na tuto otázku vyplývá, že většina zaměstnanců škol je informována o případech, které se odehrály v tuzemsku nebo v zahraničí.

Otázka č. 5: Zažil/a jste během výkonu svého zaměstnání útok agresivní osoby vůči Vám, Vaším kolegům, dětem, rodičům nebo jiným osobám?

- Ano, zažil/a jsem útok vůči sobě
- Ano, zažil/a jsem útok vůči svým kolegům
- Ano, zažil/a jsem útok vůči dětem
- Ano, zažil/a jsem útok vůči rodičům
- Ano, zažil/a jsem útok vůči jiným osobám
- Ano, napadený byl také zraněn
- Ne, nezažil/a jsem žádný útok

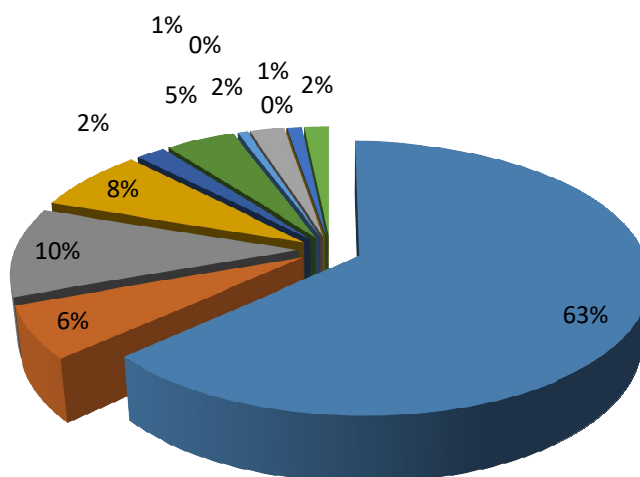
Obrázek 13 – Útok agresivní osoby během výkonu zaměstnání.

Tabulka 6 - Útok agresivní osoby během výkonu zaměstnání.

odpověď	počet respondentů
ano, zažil/a jsem útok vůči sobě	33
ano, zažil/a jsem útok vůči svým kolegům	24
ano, zažil/a jsem útok vůči dětem	42
ano, zažil/a jsem útok vůči rodičům	3
ano, zažil/a jsem útok vůči jiným osobám	6
ano, napadený byl také zraněn	3
ne, nezažil/a jsem žádný útok	191

Z koláčového grafu i z přehledné tabulky se dočteme, že většina respondentů nezažila přímý útok agresivní osoby vůči sobě, ani dětem či jiným osobám. Přesto ale 37% zaměstnanců škol uvedlo, že takový útok přímo sami prožili nebo byli svědci napadení jiné osoby.

Otázka č. 6: O jaký druh útoku se jednalo? Pokud jste žádný útok nezažili, zaškrtněte "přeskočit".

- (Přeskočit)
- Vyhrožování zabitím
- Rány pěstí
- Kopy, chvaty, hmaty
- Škrčení/Dušení
- Ohrožování zbraní (cokoliv, čím je možno učinit útok proti tělu důraznější)
- Otrávení potravin, vody, vzduchu,...
- Aplikování návykových a jiných nebezpečných látek proti vůli oběti (alkohol, drogy, chemikálie, ...)
- Šikana s prvky fyzického mučení
- Znásilnění
- Únos dítěte/jiné osoby
- Jiné: bodnutí kružítkem do stehna učitele; pošťuchování, strkání do učitele, vyhrožování umístěním bomby, vyhrožování udáním

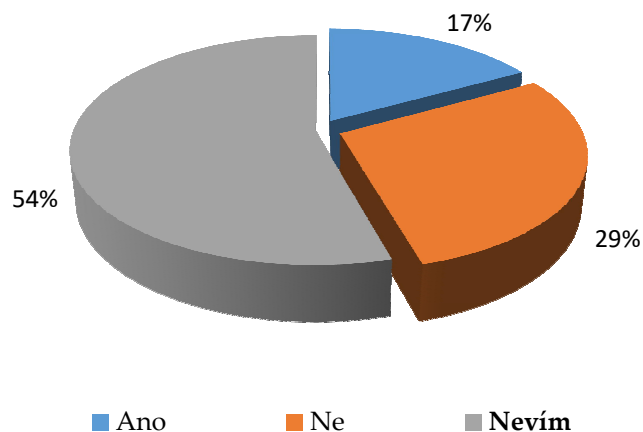
Obrázek 14 – Druhy útoku.

Tabulka 7 – Druhy útoku.

odpověď	počet respondentů
(přeskočit)	191
vyhrožování zabitím	19
rány pěstí	32
kopy, chvaty, hmaty	23
škrčení/dušení	6
ohrožování zbraní (cokoliv, čím je možno učinit útok proti tělu důraznější)	14
otrávení potravin, vody, vzduchu,...	2
aplikování návykových a jiných nebezpečných látek proti vůli oběti (alkohol, drogy, chemikálie, ...)	0
šikana s prvky fyzického mučení	7
znásilnění	0
únos dítěte/jiné osoby	3
jiné: bodnutí kružítkem do stehna učitele; poštuchování, strkání do učitele, vyhrožování umístěním bomby, vyhrožování udáním	5

Jelikož v předchozí otázce většina respondentů zvolila odpovědní možnost v podobě negace prožití útoku agresivní osoby během výkonu svého zaměstnání, tato skutečnost se logicky odrazila i v procentuelním vyjádření respondentů v této položené otázce. Zbytek, tedy menšina zaměstnanců se někdy setkala s různými typy násilí, které jsou vyjmenovány ve výše uvedené tabulce.

Otázka č. 7: Myslíte si, že by některý z žáků, kolegů, rodičů a jiných osob pohybujících se ve Vaší škole byl schopen aktivního útoku, tj. s cílem zranit či zabít přímo ve škole?

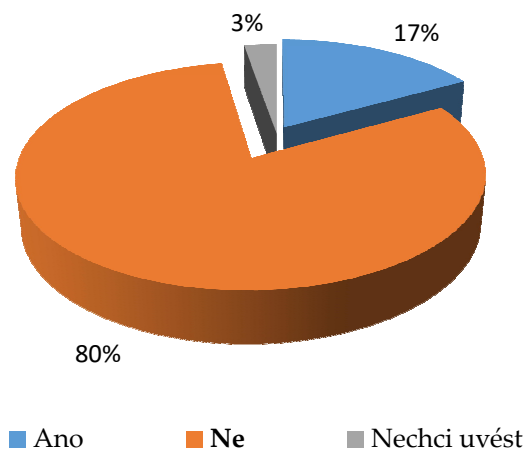
Obrázek 15 – Možnost případného útoku od osob pohybujících se ve škole.

Tabulka 8 - Možnost případného útoku od osob pohybujících se ve škole.

odpověď	počet respondentů
ano	51
ne	87
nevím	164

Vyhýbavou odpověď – nevím – zvolilo 54% respondentů, čímž je patrné, že ostražitost je jistě na místě a nelze zcela stoprocentně o někom tvrdit, že by někdy za jistých okolností nebyl takového hrůzného činu, jako je útok ve škole, schopen.

Otázka č. 8: Víte o někom, kdo do školy nosí zbraň? (Např. nůž, pepřový sprej, střelné zbraně, elektrický paralyzér, „boxer“,...)

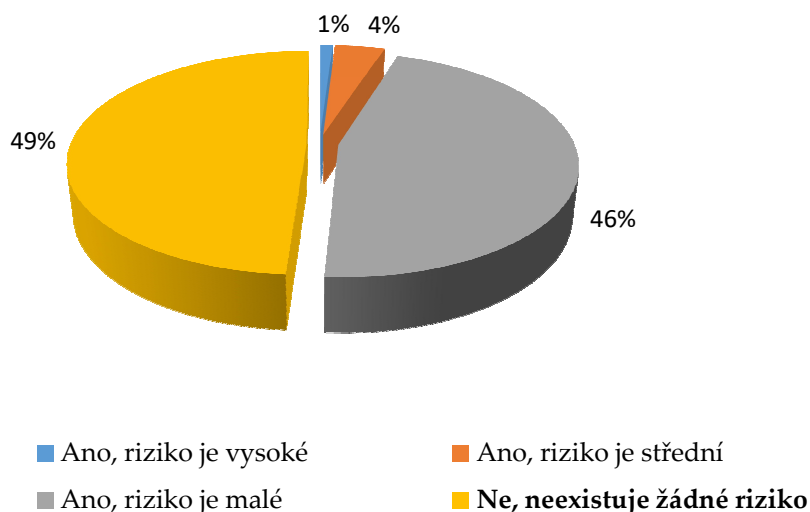
Obrázek 16 – Nošení zbraní do školy.

Tabulka 9 - Nošení zbraní do školy.

odpověď	počet respondentů
ano	51
ne	243
nechci uvést	8

Do školy jistě zbraně nepatří a jejich nošení a užívání na školní půdě je nepřípustné, mj. to v drtivé většině škol v ČR zakazuje školní řád. Většinová odpověď na otázku č. 8 dokazuje, že je jen velmi málo osob, které tento zákaz porušují – přesto však existují.

Otázka č. 9: Myslíte si, že ve Vaší škole existuje riziko aktivní střelby (útok od kohokoli)?

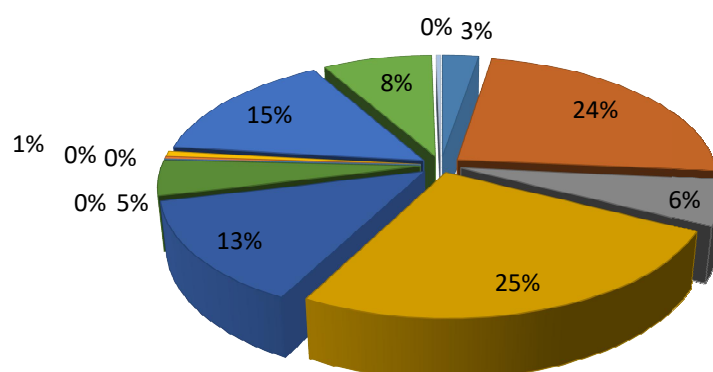
Obrázek 17 – Riziko aktivní střelby.

Tabulka 10 – Riziko aktivní střelby.

odpověď	počet respondentů
ano, riziko je vysoké	3
ano, riziko je střední	12
ano, riziko je malé	139
ne, neexistuje žádné riziko	148

Existenci alespoň malého rizika si připouští pouze 46% respondentů. Většina si však myslí, že u nich ve škole nehrozí žádný útok, tudíž zaškrtnli možnost nulového rizika.

Otázka č. 10: Je ve Vaší škole nastavena nějaká úroveň ochrany zj. proti aktivnímu střelci?

- Není nastavena vůbec žádná úroveň ochrany
- Zákaz nošení zbraní do školy
- Kamerový systém
- Zamykání vchodů
- Oplocený pozemek školy
- Elektronické zabezpečení vstupu (na karty)
- Bezpečností rámy
- Pracovníci security
- Označení návštěv identifikační visačkou
- Nerozbitná či neprůstřelná okna/dveře
- Vzdělávací semináře
- Vytváření tzv. krizových plánů pro případ útoku aktivního střelce
- Jiné: chyba je v nedostatečné legislativě a judikatuře, doprovod návštěv školníkem, klíče od třídy uvnitř třídy v bezpečnostní schránce, vrátnice

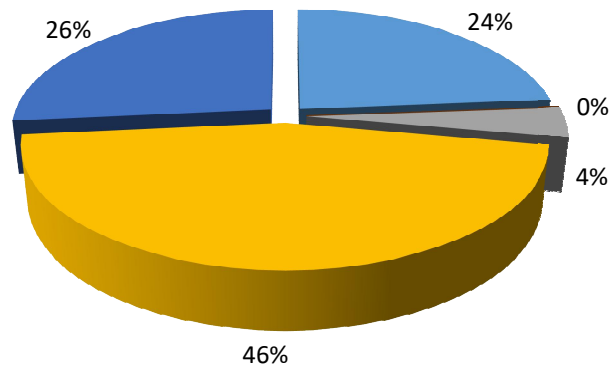
Obrázek 18 – Úroveň ochrany ve škole.

Tabulka 11 - Úroveň ochrany ve škole.

odpověď	počet respondentů
není nastavena vůbec žádná úroveň ochrany	8
zákaz nošení zbraní do školy	72
kamerový systém	18
zamykání vchodů	76
oplocený pozemek školy	41
elektronické zabezpečení vstupu (na karty)	14
bezpečnostní rámy	0
pracovníci security	1
označení návštěv identifikační visačkou	0
nerozbitná či neprůstřelná okna/dveře	2
vzdělávací semináře	45
vytváření tzv. krizových plánů pro případ útoku aktivního střelce	24
jiné: chyba je v nedostatečné legislativě a judikatuře, doprovod návštěv školníkem, klíče od třídy uvnitř třídy v bezpečnostní schránce, vrátnice	1

Otázka č. 10 je procentuelně v odpovědích poměrně roztržštěná, avšak nejvíce zaměstnanců škol uvedlo, že se u nich ve škole dbá na zamykání dveří a že je zakázáno nosit zbraň.

Otázka č.. 11: Máte ve Vaší škole k dispozici zpracovaný krizový plán v případě útoku aktivního střelce?

- Ano, byl/a jsem s ním seznámen/a
- Ano, ale nebyl/a jsem s ním seznámen/a
- Asi ano, ale nevím, o co jde
- Ne, nemáme takový plán zpracovaný
- Vůbec nevím

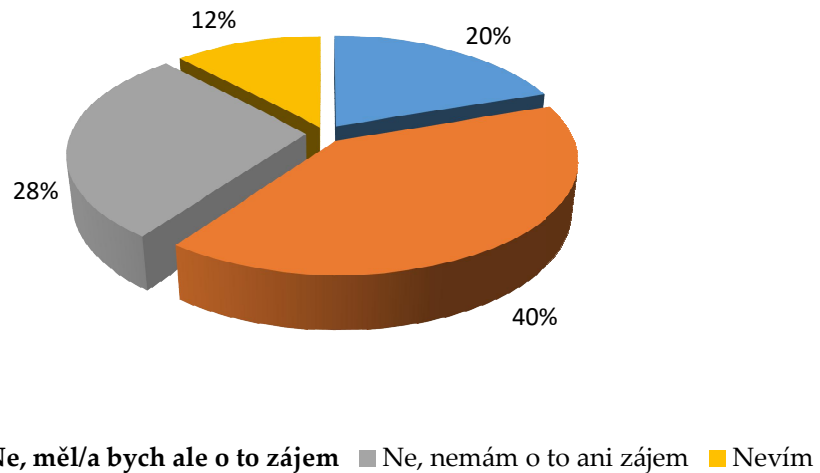
Obrázek 19 – Krizový plán ZŠ pro případ výskytu aktivního střelce ve škole.

Tabulka 12 – Krizový plán ZŠ pro případ výskytu aktivního střelce ve škole.

odpověď	počet respondentů
ano, byl/a jsem s ním seznámen/a	72
ano, ale nebyl/a jsem s ním seznámen/a	0
asi ano, ale nevím, o co jde	12
ne, nemáme takový plán zpracovaný	138
vůbec nevím	80

46% respondentů se shodlo, že žádný krizový plán pro výskyt aktivního střelce nemají zpracovaný. Pouze 24% zaměstnanců škol uvádí, že takový plán mají k dispozici a že s ním byli seznámeni.

Otázka č. 12: Prošli jste nějakým odborným vzdělávacím seminářem, kurzem či výcvikem, který se vztahoval k tématice bezpečnosti na školách v souvislosti s útokem aktivního střelce?

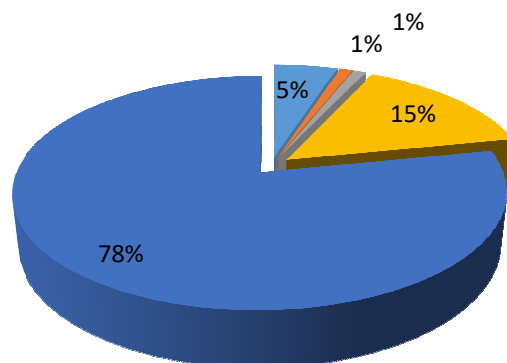
Obrázek 20 – Vzdělávací semináře konané mimo školu.

Tabulka 13 – Vzdělávací semináře konané mimo školu.

odpověď	počet respondentů
ano	60
ne, měl/a bych ale o to zájem	121
ne, nemám o to ani zájem	85
nevím	36

Z koláčového grafu i z příložené tabulky vidíme, že i když většina respondentů nikdy neabsolvovala odborný seminář či výcvik v problematice útoků na školy, měla by o to zájem, shodlo se na tom 40% z nich.

Otázka č. 13: Konají se ve Vaší škole nějaká pravidelná bezpečnostní cvičení či vzdělávací semináře se zaměřením na ochranu proti aktivnímu střelci?

- Ano, zúčastňuji se pravidelně
- Ano, zúčastňuji se jich občas
- Ano, ale nezúčastňuji se jich vůbec
- Ano, ale jsou nárazová (např. v rámci časově omezeného vzdělávacího projektu)
- Ne, nepořádají se

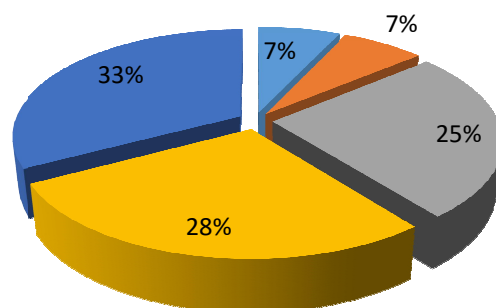
Obrázek 21 – Vzdělávací semináře konané ve škole.

Tabulka 14 – Vzdělávací semináře konané ve škole.

odpověď	počet respondentů
ano, zúčastňuji se pravidelně	15
ano, zúčastňuji se jich občas	3
ano, ale nezúčastňuji se jich vůbec	3
ano, ale jsou nárazová (např. v rámci časově omezeného vzdělávacího projektu)	45
ne, nepořádají se	236

Jak můžeme vidět na výše uvedeném grafu, drtivá většina respondentů uvádí, že se tematikou útoků na školy a přípravou na ně v rámci interních seminářů a cvičení pravidelně nezabývají.

Otázka č. 14: Jak byste ohodnotili Vaše znalosti a dovednosti v případě výskytu aktivního střelce na Vaší škole? Tedy jak se správně zachovat?

■ Výborné ■ Chvalitebné ■ Dobré ■ Dostatečné ■ Nedostatečné

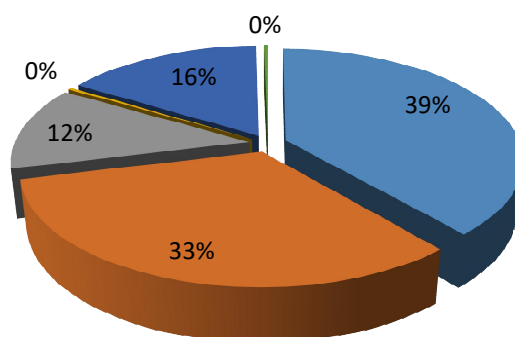
Obrázek 22 – Hodnocení znalostí v problematice aktivní střelec ve škole.

Tabulka 15 – Hodnocení znalostí v problematice aktivní střelec ve škole.

odpověď	počet respondentů
výborné	21
chvalitebné	21
dobré	77
dostatečné	84
nedostatečné	99

Třetina respondentů si myslí, že jejich znalosti v problematice útoků na školy jsou nedostatečné, což dokládá přehledně výše uvedený graf, ostatní respondenti se většinou shodují, že jejich znalosti jsou na dostatečné či dobré úrovni.

Otázka č. 15: Co si myslíte, že je při reálném útoku aktivního střelce primárně důležité?

■ Pravidlo RUN, HIDE, FIGHT (z angličtiny „uteč, schovej se, braň se“)

■ Zavolat na tísňovou linku 158

■ Hlavně co nejrychleji utéct

■ Nosit u sebe adekvátní zbraň, abych se mohl/a bránit

■ Oznámit útok řediteli školy

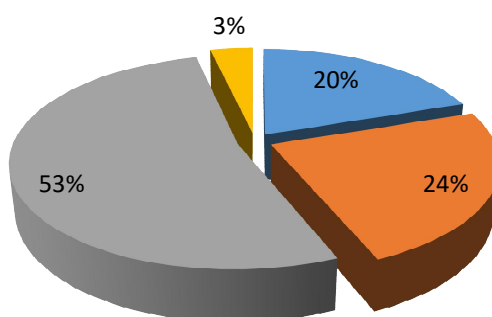
Obrázek 23 – Co je důležité při reálném útoku.

Tabulka 16 – Co je důležité při reálném útoku.

odpověď	počet respondentů
pravidlo RUN, HIDE, FIGHT (z angličtiny „uteč, schovej	117
zavolat na tísňovou linku 158	98
hlavně co nejrychleji utéct	37
nosit u sebe adekvátní zbraň, abych se mohl/a bránit	1
oznámit útok řediteli školy	48

Správné odpovědi, tedy pravidlo run, hide, fight, a přivolání PČR zvolila většina respondentů. 16% pracovníků škol by nejprve útok oznamovalo řediteli.

Otázka č. 16: Uvítali byste přijetí nějakých zvláštních bezpečnostních opatření na Vaší škole?

■ Ano (uvedte do políčka "jiné" jakých)

■ Ne

■ Nevím

■ Jiné: krizový plán, školení, nácvik s IZS, bezpečnostní služba, kamerový systém, čipy pro vstup do školy, vrátnici, obecně elektronické zabezpečení vstupů, bezpečnostní rámy, označení návštěv, prevence obecně, kontrola cizích osob pohybujících se ve škole

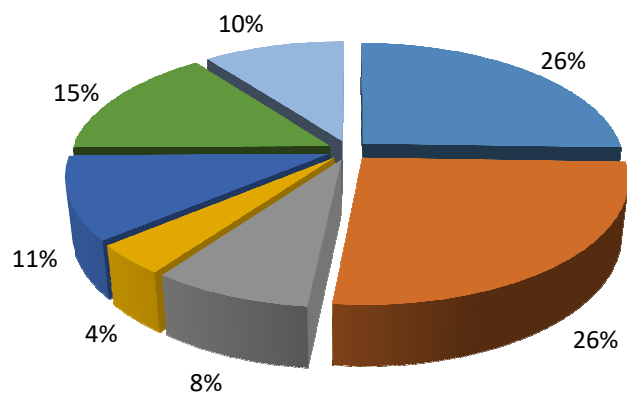
Obrázek 24 – Možnost přijetí zvláštních bezpečnostních opatření.

Tabulka 17 – Možnost přijetí zvláštních bezpečnostních opatření.

odpověď	počet respondentů
ano (uveďte do políčka "jiné" jakých)	60
ne	72
nevím	159
jiné: krizový plán, školení, nácvik s IZS, bezpečnostní služba, kamerový systém, čipy pro vstup do školy, vrátnici, obecně elektronické zabezpečení vstupů, bezpečnostní rámy, označení návštěv, prevence obecně, kontrola cizích osob pohybujících se ve škole	11

53% respondentů se nedokázalo rozhodnout, zdali by u nich ve škole bylo zapotřebí přijmout nějaká další bezpečnostní opatření, zvolili proto možnost „nevím“. 24% pracovníků si je však jistých, že u nich ve škole není potřeba v tomto ohledu nic vylepšovat.

Otázka č. 17: Jaké obecné skutečnosti by podle Vás výrazně omezily existenci tragických útoků na školách v ČR, popř. i v zahraničí?

- Stabilní rodinné zázemí a výchova
- Včasné rozpoznání poruch chování s cílenou a kontrolovanou léčbou
- Cenzura virtuálního světa ve smyslu „Svoboda vyjadřování končí tam, kde začíná trestní právo.“
- Všeobecný zákaz držení jakýchkoli zbraní
- Snížení věkové hranice trestní odpovědnosti
- Přísnější sankce při posuzování trestního činu
- Materiální ochranná opatření na školách (kamery, rámy, neprůstředná skla,...)

Obrázek 25 – Skutečnosti, které by mohly omezit útoky na školách.

Tabulka 18 – Skutečnosti, které by mohly omezit útoky na školách.

odpověď	počet respondentů
stabilní rodinné zázemí a výchova.	77
včasné rozpoznání poruch chování s cílenou a kontrolovanou léčbou.	79
cenzura virtuálního světa ve smyslu „Svoboda vyjadřování končí tam, kde začíná trestní právo.“	25
všeobecný zákaz držení jakýchkoli zbraní.	12
snížení věkové hranice trestní odpovědnosti.	33
přísnější sankce při posuzování trestního činu.	45
materiální ochranná opatření na školách (kamery, rámy, neprůstřelná skla,...).	31

Odpovědi na poslední otázku jsou také poměrně roztržštěné, pouze 26% respondentů shodně uvedlo, že je potřeba, aby děti měli stabilní rodinné zázemí a že je třeba se jim věnovat, vznikne-li porucha chování. Rozpoznání takové choroby je doprovázené včasnou a kontrolovanou léčbou. Menšina respondentů jsou pro radikálnější opatření v podobě úplného zákazu držení zbraní, cenzury internetu, snížení věkové hranice trestní odpovědnosti apod.

5.2 SWOT analýza

Pro posouzení připravenosti základních škol v Plzeňském kraji na útok aktivního střelce a pro posouzení vzdělávání a výcviku pedagogických pracovníků v této problematice je zvolena strategická metoda SWOT, která spočívá ve stanovení silných a slabých stránek dané problematiky, včetně jejich příležitostí a hrozeb.

SWOT je zkratka z anglického originálu. S = Strengths (Silné stránky), W = Weaknesses (Slabé stránky), O = Opportunities (Příležitosti), T = Threats (Hrozby). Termín SWOT je tedy zkratkou pro vnitřní silné a slabé stránky organizace a příležitosti a hrozby z vnějšího prostředí organizace. Tyto oblasti ovlivňují ochranu osob v objektu, a tak je cílem SWOT analýzy celkové vyhodnocení bezpečnosti osob (55).

V níže uvedené tabulce (Tabulka 19) vznikají nové hodnoty, které mohou odhalit pravděpodobnost rizikového scénáře.

Tabulka 19 – Matice SWOT analýzy.

SWOT	POZITIVA	NEGATIVA
Interní analýza	<p>Silné stránky S = Strengths</p> <ul style="list-style-type: none"> - dle školního řádu zákaz nošení zbraní do školy - organizační struktura krizových situací v režii školního metodika - zamykání vchodů školy, oplocené pozemky školy, - dostupnost informací - zájem zaměstnanců o problematiku bezpečnosti - jen malá část zaměstnanců s jistotou ví, jak se v této krizové situaci zachovat 	<p>Slabé stránky W = Weaknesses</p> <ul style="list-style-type: none"> - přípustnost rizika aktivní střelby ve škole je podceňována - zpracovaný krizový plán přímo pro výskyt aktivního střelce ve škole se ve školách v Plzeňském kraji objevuje zřídka - v minimu škol dosud nenastavena žádná bezpečnostní opatření - většina zaměstnanců osobně považuje svoje znalosti v případě ozbrojeného útoku ve škole jako nedostatečné
	<p>Příležitosti O = Opportunities</p> <ul style="list-style-type: none"> - účast na vzdělávacích seminářích či časově omezených vzdělávacích projektech a možnost praktického nácviku krizových situací - obecná dostupnost informací v rámci zajištění ochrany škol - využití služeb asociací zaměřených na bezpečnost ve školách - realizace doporučení vycházejících z Minimálního standardu bezpečnosti na školách vydaného MŠMT - využití finančních dotací ministerstva pro nové technologie a vzdělávání - zvyšování kvalifikace školních metodiků v problematice krizové připravenosti, ev. výběr nových zaměstnanců vzdělaných v tomto oboru - stáže školních metodiků na školách s adekvátními bezpečnostními opatřeními v ČR i v zahraničí - spolupráce mezi školami - využití nových moderních dostupných technologií 	<p>Hrozby T = Threats</p> <ul style="list-style-type: none"> - útok od kohokoli - nedodržování již nastavených bezpečnostních opatření - ztráta/nenalezení schopného školního metodika orientovaného v oblasti krizového řízení - vyšší investice školy pro zajištění odpovídajícího bezpečnostního opatření - v případě reálného útoku špatné vyhodnocení situace v souvislosti se zraněním či usmrcením přítomných osob, včetně sebe - podcenění varovných signálů u žáka = potencionálního agresora - fluktuace velkého počtu osob při zvláštních akcích školy (např. při dni otevřených dveří) - syndrom vyhoření u zaměstnanců = rezignace v souvislosti se zájmem o okolí a jeho problémy - rychlé a neočekávané legislativní změny, požadavky zřizovatele školy, apod. ztěžující realizaci bezpečnostních opatření
Externí analýza		

Díky zpracování SWOT analýzy, která ukázala, jaké jsou slabé a silné stránky připravenosti základních škol na útoky, včetně úrovně znalostí a dovedností pedagogických pracovníků na ně vhodně reagovat, je možné se nyní zamyslet nad jednotlivými vzniklými hrozbami a z toho plynoucími příležitostmi ke zlepšení situace ve společnosti.

Pro zaměstnance základních škol v Plzeňském kraji se v současné době otevírají možnosti v podobě účasti na různých vzdělávacích seminářích, ať už se jedná o časově omezené vzdělávací projekty realizované krajskými institucemi nebo semináře neziskových organizací či soukromých bezpečnostních asociací. Obecně lze taktéž říci, že informace k tématu zajištění ochrany škol jsou snadno dostupné, lze čerpat zj. z internetu, kde je plno validních rad, tipů a návodů, jak „snadno“ splnit standard bezpečné školy. Pokud by škola chtěla využít návrhu konkrétních opatření tzv. „na míru“, má možnost oslovit již zmíněné asociace, které se touto problematikou profesionálně zabývají. Informace lze taktéž čerpat z webových stránek MŠMT, konkrétně například z doporučení vycházejících z Minimálního standardu bezpečnosti na školách. Zde lze také podat žádost o finanční dotace pro nové technologie k zajištění ochrany škol a pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně školních metodiků, kteří potřebují být neustále dobře orientovaní zj. v oblasti krizového řízení. Management školy má samozřejmě také možnost přijmout na pozici školního metodika nového člena - odborníka, který má odpovídající vzdělání a praxi v krizovém řízení. Může také zahájit spolupráci s ostatními školami v ČR či v zahraničí, kde již procesem aktualizace ochranných opatření prošli, vyslat na tato místa své zástupce a inspirovat se tak jejich zavedenými technologiemi a postupy, vyvarovat se případných komplikací a chyb.

Co by školy a zejména jejich management neměly podceňovat, je existující riziko v podobě útoku od kohokoli. Pokud již mají v areálu školy nastavený a zavedený nějaký bezpečnostní režim, je nutné, aby jej dodržovali všichni bez

výjimky. Komplikace při snaze vybudovat bezpečné prostředí pro zaměstnance i děti je ztráta nebo nenalezení schopného odborníka orientovaného v problematice krizového řízení a ochrany obyvatelstva. Škola tedy v takovém případě musí úkoly delegovat na někoho jiného, případně vynaložit další finanční výdaje za externí služby jiné profesionální organizace. S vyššími investicemi také souvisí pořizování nových technologií a zavádění nových opatření ke zvýšení ochrany školy, což není vždy snadné.

V případě reálného útoku aktivního střelce je významnou hrozbou pro všechny zúčastněné panika, chaos a neorganizované velení. Špatné vyhodnocení situace a podcenění varovných signálů i „pouze“ potencionálního agresora může mít tragické následky. Zatížení bezpečnostních opatření je znatelné zejména ve dnech, kdy se ve školách pohybuje velké množství lidí, jsou to například třídní schůzky, vánoční besídky, dny otevřených dveří apod. Vzniklá nebezpečná krizová situace je tím spíše nepřehledná a komplikovaná.

S čím zcela jistě management školy bojuje je i nezájem některých zaměstnanců v souvislosti s jejich rezignací na další nové postupy, které se budou muset naučit. A v neposlední řadě realizaci bezpečnostních opatření někdy komplikují i rychlé legislativní změny či požadavky zřizovatele.

5.3 Vyhodnocení cíle a hypotéz

V diplomové práci bylo v kapitole 3.1 stanoveno několik dílčích úkolů pro splnění cíle práce. Jedním z prvních bylo zpracovat teoretickou část, která se váže k problematice ozbrojeného útočníka ve škole. Přes ozřejmění některých pojmů a legislativního rámce jsme se posunuli k charakteristice hrozeb a rizik pro školská zařízení a odkazem na již spáchané útoky v ČR i v zahraničí a popsanou typovou činností složek IZS v místě zásahu takového útoku jsme kompaktně obsáhly vytýčený dílčí úkol.

Druhým dílčím úkolem bylo zhodnotit současnou strategii a úroveň ochrany vybraných základních škol v Plzeňském kraji, což jsme rozebrali v kapitole 5 a zjistili jsme, že existuje několik národních strategií a metodických dokumentů z MŠMT, včetně probíhajících vzdělávacích a výcvikových seminářů, které v reakci na brutální zahraniční i domácí útoky ve školách šíří osvětu v problematice zvládnutí krizových situací. Jak následně vyplývá z dotazníkového šetření, úroveň ochrany vybraných základních škol v Plzeňském kraji je různorodá. A to jak v organizačních, personálních, technologických, normativních, ale také vědomostních oblastech.

Dalším dílčím úkolem bylo zpracovat SWOT analýzu a pro zjištěná data stanovit přehledně pozitiva a negativa základních škol v oblasti připravenosti na útok aktivního střelce, včetně stanovení příležitostí a hrozeb plynoucích z této závažné krizové situace.

Poslední dílčí úkol spočíval v navržení konkrétních opatření pro zvýšení efektivity ochrany základních škol v případě útoku aktivního střelce, čemuž je věnována následující kapitola.

Pro stanovené hypotézy odpovídají tato vyhodnocení:

- HYPOTÉZA 1 - Předpokládáme, že nadpoloviční většina respondentů má určité povědomí o již spáchaných útocích ve školském zařízení v ČR s použitím zbraně.

Tato domněnka souvisí s průzkumnou otázkou č. 4, kdy 70% respondentů uvedlo, že mají určité povědomí o těchto útocích a zbytek, tedy 30%, zaškrtnulo negativní možnost odpovědi. (viz Obrázek 12, Tabulka 5)

Na základě vyhodnocení výsledku lze konstatovat, že se Hypotéza 1 potvrdila.

- HYPOTÉZA 2 – Předpokládáme, že alespoň polovina respondentů ví, jak se v případě útoku aktivního střelce správně zachovat.

Tento předpoklad souvisí s průzkumnou otázkou č. 15, kdy při možnosti zaškrtnutí vícero odpovědí jen 39% respondentů vybralo správnou možnost reakce na útok aktivního střelce a to pravidlo „run, hide, fight“ a 33% zvolilo přivolání PČR. V ostatních výrazně menšinových procentuálních zastoupeních odpovědí by respondenti v první řadě co nejrychleji i s dětmi utekli, oznámili útok řediteli školy, použili adekvátní zbraň proti agresorovi nebo odvedli pozornost střelce od dětí. (viz Obrázek 23, Tabulka 16)

Na základě vyhodnocení výsledku lze konstatovat, že se Hypotéza 2 nepotvrdila.

- HYPOTÉZA 3 – Předpokládáme, že většina respondentů shodně uvede alespoň jedno konkrétní bezpečnostní opatření zavedené v jejich škole, jež je využíváno v souvislosti s vniknutím neoprávněné osoby do budovy školy, potažmo v souvislosti s útokem aktivního střelce.

Souvislost této hypotézy přikládáme průzkumné otázce č. 10, kdy při možnosti zaškrtnutí vícero odpovědí jen 25% respondentů vybralo bezpečnostní opatření v podobě zamykání vchodů a 24% uvedlo, že je u nich ve škole zakázáno nosit zbraň. V ostatních výrazně menšinových procentuálních zastoupeních odpovědí respondenti uvedli, že mají oplocené pozemky škol, účastní se vzdělávacích

seminářů, mají vypracovaný krizový plán pro případ útoku aktivního střelce nebo využívají vrátnice pro kontrolovaný vstup osob a dokonce 3% vypověděla, že u nich ve škole není nastavena vůbec žádná úroveň ochrany. (viz Obrázek 18, Tabulka 11)

Na základě vyhodnocení výsledku lze konstatovat, že se Hypotéza 3 nepotvrdila.

- HYPOTÉZA 4 – Předpokládáme, že se menšina respondentů někdy zúčastnila odborného semináře nebo kurzu zaměřeného na problematiku aktivního střelce.

Tato domněnka souvisí s průzkumnou otázkou č. 12, kdy 20% respondentů uvedlo, že se takového semináře či kurzu již zúčastnili. Ostatní ve 40% odpověděli, že se sice nikdy neúčastnili, ale měli by o to zájem a zbytek respondentů tvrdí, že nemají ani zájem nebo že neví. (viz Obrázek 20, Tabulka 13)

Na základě vyhodnocení výsledku lze konstatovat, že se Hypotéza 4 potvrdila.

- HYPOTÉZA 5 – Předpokládáme, že si více než polovina respondentů myslí, že nejefektivnější obecní preventivní opatření útoků ve škole spočívá zejména ve výchově dítěte a jeho stabilním rodinném zázemí.

Tato hypotéza vychází z průzkumné otázky č. 17, kdy při možnosti zaškrtnutí vícero odpovědí 26% respondentů tvrdí, že je nejdůležitější včasné rozpoznání poruch chování s cílenou a kontrolovanou léčbou a stejné množství respondentů uvedlo, že nejefektivnějším preventivním

opatřením je výchova dítěte a jeho stabilní rodinné zázemí. V dalších výrazně menšinových procentuálních zastoupeních odpovědí je uvedena cenzura virtuálního světa, všeobecný zákaz držení zbraní, snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých, přísnější sankce či lepší materiální ochranná bezpečnostní opatření na školách. (viz. Obrázek 25, Tabulka 18)

Na základě vyhodnocení výsledku lze konstatovat, že se Hypotéza 5 nepotvrdila.

5.4 Navrhovaná opatření

Ochrana osob ve školských zařízeních je důležitou a v poslední době nezbytnou součástí života školy. Již nyní jsou na její zabezpečení vynakládány nemalé finanční částky a tento trend bude jistě převažovat i do budoucna.

Prvků, které je možné využít pro zvýšení efektivity ochrany osob, je mnoho. Záleží tedy na místní situaci, podmínkách a přístupu managementu školy, které z nich vyhodnotí jako smysluplné a aplikovatelné pro jejich školní režim. Pro příklad níže uvádíme tři oblasti, ve kterých je možné najít v současné době cestu ke zvýšení efektivity ochrany žáků i zaměstnanců na základních školách v ČR obecně, nejen v Plzeňském kraji:

- **Bezpečností povědomí**

Na správné rozhodování v krizové situaci má zásadní vliv praktická příprava a průběžné posilování bezpečnostního povědomí. Zejména pro děti je zvládnutí krizové situace, kdy je někdo bezprostředně ohrožuje na životě, mimořádně stresové. V těchto chvílích budou zcela jistě od učitelů očekávat rázné pokyny vedoucí ke zmírnění dopadů události. Klidná kontrola nad situací a viditelný fakt, že „vím, co

dělám“ významně snižuje riziko nežádoucí paniky. Pro splnění takového cíle lze:

1) Uspořádat ve škole „den bezpečnosti“ věnovaný bezpečnostní prevenci a postupům při krizových situacích. Nejlépe je opakovat cvičení každý školní rok. Program může zahrnovat nácviky krizových postupů, krizové komunikace, sebeobrany apod., pokud možno ve spolupráci s bezpečnostními profesionály a složkami IZS. Vhodné je i zapojení rodičů.

2) Zorganizovat zvláštní semináře/cvičení taktéž jednou ročně pro management a zaměstnance školy zaměřené na koordinaci postupu bezprostředně po krizové situaci, jaké pokyny udílet, jak ochránit sebe i děti apod. Toto cvičení je vhodné kombinovat s povinným požárním cvičením a zvýšit tak jeho efektivitu.

3) Obecně téma bezpečnosti zahrnout do školních periodik s cílem udržovat povědomí o bezpečnostních rizicích a prevenci. Inspirací může být také zavedení anonymní školní „kontaktní linky/centra“, kde se může kdokoli ze školní komunity svěřit s obavami z možného útoku, přičemž se zde mohou zavčas řešit i situace jako je šikana, nezvládnuté poruchy chování, vyhrožování apod., než se rozvinou v těžko řešitelný problém s fatálními důsledky.

- **Autorizace vstupu do objektu školy**

Škola musí mít pod kontrolou vstup do objektu, což lze zajistit různými způsoby, a přestože jde o náročný cíl, školy by na něj neměly rezignovat ani z důvodu nedostatku financí ani z neznalosti možností.

Kontroly je možné dosáhnout i s omezenými prostředky, často lze využít kreativních opatření ze stávajících zdrojů.

1) Zpracovat pravidla režimu vstupu a vjezdu do školy, kdy každá osoba vstupující do objektu musí projít autorizací vstupu. Všichni pracovníci školy, žáci i rodiče musí být s tímto režimem seznámeni, tedy konkrétně s tím, kdo a za jakých podmínek může používat jaký vstup. Cílem je zajistit, aby se do objektu nemohla dostat neoprávněná osoba otevřeným vedlejším vchodem, případně projít pod záminkou spolu s oprávněnou osobou. Autorizace je zásadní zejména při ranním příchodu žáků do školy, kdy dochází nejčastěji k útokům a zároveň je tento čas nejnáročnější pro kontrolu osob vzhledem k jejich počtu.

2) Samotný management školy by měl jít příkladem zejména ve fázi zavádění pravidel vstupu tím, že bude nastavené procedury sám dodržovat.

3) Instalovat mechanická a elektronická bezpečnostní opatření k ochraně perimetru proti neautorizovanému vstupu a zajištění včasné detekce. Do této kategorie spadají kamerové systémy, elektronické docházkové systémy v podobě přístupových čipů nebo vstupních karet, bezpečnostní rámy, detektory kovu, neprůstředná okna, mříže, bezpečnostní zámky, nouzové tlačítko k přivolání pomoci (bezpečnostní služba, PČR), apod. Opatření lze kombinovat dle preferencí jednotlivé školy, avšak musí být rozmyšlena a kombinována tak, aby celkové řešení zajistilo posouzení autorizace vstupu, detekovalo pokus o narušení a řešilo i adekvátní reakci.

4) V neposlední řadě je v této kategorii na místě označit návštěvy pohybující se v objektu školy (např. visačkou), pro viditelné vyjádření jejich oprávněnosti pohybovat se ve škole. Osoby bez označení jsou snadno identifikovány a mohou být včas konfrontovány.

- **Krizový plán pro management školy**

Zvláštním, ale neméně důležitým opatřením na zvýšení ochrany osob ve školách, jsou tzv. krizové plány, které řeší způsob přípravy na MU, opatření při vzniku MU, ale také zohledňuje situaci, která vzniká bezprostředně po skončení MU. Vedení školy bude muset po krizové situaci řešit mnoho věcí. Komunikovat s žáky, rodiči, médii, policií a dalšími. Bude muset rozhodovat o řadě věcí, které je možné identifikovat dopředu a připravit se na ně.

1) Pro takovou přípravu je vhodné navázat kontakt s policií a hasiči, zejména s nejbližšími služebnami a zahájit s nimi preventivní spolupráci. Jejich týmy zahrnují i pozice preventistů, kteří dle místních podmínek mohou navázat kontakt i se specializovanými útvary policie pro přípravu na policejní zásah.

2) Zadat školnímu metodikovi nebo odborné firmě zpracovat plán pro krizové situace, v němž jsou pojmenovány priority jednotlivých fází před, během a po tragické události, a základní postupy při komunikaci s rodiči, médii a žáky. Pomocí plánu si škola ujasní, kdo je za co zodpovědný, jak postupovat v nepřítomnosti managementu školy, a jaké materiály a dokumenty je užitečné mít předem připravené.

3) Zvolit a vhodně upravit místnost pro bezpečnou evakuaci dětí uvnitř objektu školy. Zvláště v případě šílených střelců, „náhodně“ odložených či nastražených předmětů apod. je vhodné mít připravené bezpečné zázemí, kde je možné děti schovat do příjezdu bezpečnostních složek, pokud tedy situace dovolí bezpečný transport osob do tohoto úkrytu. Některé školy také zavedly tzv. bezpečnostní schránky v každé třídě, kde se mj. nachází klíč od dané učebny, čímž je tak možné v krajním případě ohrožení aktivním střelcem, kdy již není možnost úniku, dveře zamknout a snažit se předstírat, že ve třídě nikdo není.

6 DISKUZE

Díky dotazníkovému průzkumu jsme zjistili, že většina respondentů považuje svoje znalosti a dovednosti v případě reálného útoku aktivního střelce za nedostatečné. V tomto bodě se shodujeme se závěrem tematické inspekční činnosti realizované ČŠI ve školním roce 2015/2016, která byla zaměřená na vzdělávání v oblasti bezpečnosti v mateřských, základních a středních školách. Rámcově ČŠI výsledky shrnuje tak, že většina škol se více než okrajově věnuje problematice dopravní výchovy a ochrany zdraví a také tématům spojeným s ochranou člověka za běžných rizik a za mimořádných událostí. Podíl pedagogických pracovníků, kteří se věnují výuce bezpečnostních témat zejména v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a za mimořádných událostí, avšak kteří za poslední dva roky neabsolvovali žádné další vzdělávání pedagogických pracovníků, je vysoký. ČŠI také uvádí, že výsledky této inspekční činnosti budou sloužit nejen jako podrobná informace o stavu výchovy a vzdělávání v bezpečnostních problematikách v mateřských, základních a středních školách, ale také jako vstupní informace pro plnění vybraných opatření „Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030“ a pro návrh opatření směřujících k optimalizaci výuky bezpečnostních témat v počátečním vzdělávání (59).

ČŠI se také v roce 2014 zabývala zajištěním vstupů ve školách a školských zařízeních proti neoprávněnému vniknutí osob. Jak můžeme vyčíst z níže uvedené tabulky (viz Tabulka 20), na základních školách se nejvíce používá systém zamykání dveří, což se shoduje i s naším průzkumem (57).

Tabulka 20 - Podíly různých technických zabezpečení proti vniknutí a pohybu cizích osob v prostorách škol a školských zařízení.

způsob zabezpečení	MŠ	ZŠ	SŠ + konzervatoře	ostatní školy	školská zařízení
elektronické karty/čipy	2,7%	8,9%	49,1%	18,6%	7,9%
vstup do školy po zadání kódu	7%	5,6%	11,3%	8,2%	3,9%
kamerové systémy	13,1%	30,8%	48,1%	30%	21,2%
zamčené dveře (+ případně zvonek)	96,8%	96,2%	83,3%	70,6%	89,3%
jiné technické opatření	11,1%	13%	12,2%	8,2%	10,5%
nijak	1,1%	1%	2,7%	18,8%	5,8%

Bakalářská práce Lukáše Ilčíka, který se v ní věnuje analýze rizik při výskytu aktivního střelce na střední škole, je také zajímavá a přináší pohled na bezpečnostní tematiku z druhé strany – tedy od dětí, mládeže. V dotazníkovém šetření oslovuje samotné studenty Integrované střední školy v Hodoníně a z výsledků vyplývá, že více než třetina dotázaných uvádí, že u některého ze spolužáků viděli ve škole držet zbraň, a to bodnou nebo dokonce i střelnou. V domácnostech se u nich zbraně vyskytují, studenti k nim mají přístup a umí je někdy i ovládat, ačkoli aktivně s nimi pravidelně netrénují. Více než polovina respondentů si dokáže představit, že by některý z jeho spolužáků mohl být aktivním střelcem. Z obecného hlediska jsou studenti ve škole ochotni přijmout některá omezení v souvislosti s inovací bezpečnostních opatření, jako je například kamerový systém nebo kontrolovaný autorizovaný vstup do budovy v podobě elektronických čteček karet nebo čipů. Polovina studentů však odmítá přítomnost pracovníků security s případnou povinnou prohlídkou osobních věcí s cílem nalézt zbraň. Z tohoto závěru se dá předpokládat, že se zbraň do školy dostane nepozorovaně kdykoli, navzdory zákazu dle školního řádu apod. V tomto ohledu se tedy jistě shodneme, že je třeba být ostražitý, i když v našem průzkumu většina respondentů považuje riziko aktivního útoku ve své škole za velmi malé, dokonce za nulové (44)!

Srovnání bezpečnostních opatření ve školách v ČR, potažmo v Evropě a Americe, se věnuje Jakub Hastík ve své diplomové práci „Způsoby zabezpečení škol v USA a v Evropě a jejich aplikace“. Uvádí například, že v Americe je přístup ke zbraním otevřenější, a že v České republice je legislativa méně přísná, co se týče držení osobní zbraně. Mezi lety 1993 a 2013 se počet studentů v USA od 15 do 18 let, kteří nosili zbraně na školní pozemek, výrazně zvýšil. Tento fakt má za následek mnohačetné výskyty tragických událostí v USA způsobené právě šílenými střelci. Bývalý velitel newyorské policie Bill Bratton řekl, že se jedná o „novou normalitu“, protože v USA se na školách střílí každých 60 hodin. Ať už se jedná o školy veřejné nebo soukromé, panuje zde daleko přísnější bezpečnostní režim než v naší zemi, konkrétněji v námi sledovaných základních školách Plzeňského kraje. Běžným opatřením je kontrolovaný vstup do školy, kamerový systém, zvláštní pravidla v oblékání žáků z důvodu možnosti pašování drog a zbraní a k tomu též omezený počet tašek, které si s sebou do školy studenti navíc berou - měli by být ideálně průhledné. Přítomnost policejního příslušníka nebo bezpečnostního pracovníka je v Plzeňských školách jev nevídaný, přesto v Americe je bráný jako běžná součást života školy. Ojedinelými, přesto občas vídanými způsoby, jsou v USA namátkové kontroly služebním psem či policií pro odhalení přítomnosti drog či zbraní ve škole nebo kontroly detektory kovu. U nás se tak děje pouze na základě již vzniklé krizové situace. Velkým trendem je nyní v Americe nákup sofistikovaných ochranných školních pomůcek pro studenty. Jednou z nich je například neprůstřelná školní brašna, která ačkoli stojí kolem 300 dolarů (cca 5700 korun), není nouze o zákazníky, výrobci si nemohou stěžovat na nezájem. Jdou doslova „na dračku“. Rodiče malých žáčků prý svým dětem vysvětlují potřebu nosit takovou tašku tím, že si budou hrát na kapitána Ameriku a v případě útoku budou svou tašku používat jako štít (58).

V poslední době se stále častěji ve sdělovacích prostředcích setkáváme s fenoménem „šílených“ střelců, kteří útočí střelnou zbraní proti veřejnosti, tedy

cílům, které se nejsou schopny adekvátním způsobem bránit, protože nejsou zpravidla ozbrojeni ani vycvičeni. A ruku na srdce, kdo z nás očekává útok kdekoli a kdykoli? Chodíme si běžně nakupovat, jezdíme bezstarostně tramvají a trolejbusy, vychutnáváme si poslech naší oblíbené kapely v přeplněné O2 aréně... Aniž bychom si to uvědomovali, svoboda v tomto kontextu dostává jiný rozměr a je potřeba ji znovu bránit. Není samozřejmá, tak jako se to může zdát nám nebo našim mladším „vrstevníkům“. Narodili jsme se do doby, kdy jsme nezažili válku, hlad či běžné zabíjení na ulicích, a tak nás může snadno ochromit byť „jen“ mediální zpráva, že se u nás někde střílelo. Lidé v Iráku, Sýrii nebo Palestině zažívají jiný extrém. Jsou v dennodenním kontaktu s násilím obecně, takže je významněji nevzrušuje, že někde vybuchl dům, spadlo letadlo, nebo že se odpálil na náměstí radikalista. Netvrdím však, že si v tom libují. To ostatně dokazuje masivní migrační vlna. Také touží po bezpečí, jistotě, svobodě, jako my. Kupříkladu děti v Americe se ve školách zcela běžně učí, jak reagovat na krizovou situaci v jejich okolí, jak jí předcházet, jak pomoci zraněnému kamarádovi, zkrátka jak selsky myslet a nespoléhat se jen na státní instituce – a my jsme si v ČR zrušili Brannou výchovu.

Není nutné moralizovat a idealizovat svět Ameriky, mají svůj milion problémů, tak jako je má naše země, ale ať se jedná o útoky na veřejných místech, pracovištích, školách nebo proti konkrétním cílům, je zřejmé, že četnost těchto útoků narůstá. Vzhledem k tomuto riziku je potřebné se zamyslet nad prevencí, opatřením spočívajícím v eliminaci „šíleného“ střelce, ale také na postupech, které nám v těchto situacích mohou zabezpečit větší šanci na přežití. Útok střelnou zbraní je specifický tím, že se jedná o druh útoku, kterému se nemůžeme efektivně bránit, pokud nejsme také ozbrojeni střelnou zbraní a samozřejmě vycvičení v jejím ovládnutí a zvládnutí krizových situací. Neozbrojená veřejnost se nachází na místě většiny útoků šílených střelců. Značná výhoda při útoku střelnou zbraní pramení ze schopnosti „ovládnutí situace“ na místě ze strany útočníka, který získá nejen moment překvapení a

„palebnou sílu“, se kterou se může usmrtit nebo zranit velký počet osob v krátkém časovém období, ale i neschopnost obrany překvapených a neozbrojených občanů. Jiné typy útoků, např. bodnou, sečnou nebo údernou zbraní, je možné ze strany odvážných jednotlivců z řad veřejnosti v místě útoku přerušit, protože neposkytují útočnickovi takovou okamžitou výhodu, kterou má právě se střelnou zbraní.

V krátkosti se zmíníme o několika případech z nedávné minulosti, jež se odehrály v České republice, a které by neměly upadnout v zapomnění. Je třeba se poučit a neseďet s rukama v klíně. Riziko tu existuje, i když politici tvrdí opak. Naše bezpečí není samozřejmé.

Tragédie v Uherském Brodě se odehrála nedlouho po teroristickém útoku na redakci časopisu Charlie Hebdo v Paříži. Oba incidenty společně zdánlivě nesouvisejí, kromě krátkého časového sledu. Ve Francii se jednalo o útok dvou osob, které byly motivovány extrémním politickým názorem. Masakr provedli jako odvetu proti jednání zástupců časopisu, který sarkasticky publikuje náboženské a politické skutečnosti. Například taková nevinná karikatura proroka Mohameda byla v očích střílejících útočníků hanobením jejich kultury a víry. V České republice se jednalo o útok „frustrovaného“ občana proti místní komunitě. Jeho motivem měla být šikana občanů a nečinnost úřadů.

Dříve nám tak vzdálené události střelců na veřejnosti, které se stávaly (dle mediálního obrazu) zejména v USA, Francii atd., se postupně přibližují i do našeho bezpečnostního prostoru. Přiblížení se neodehrává jen geograficky, ale v určitých případech i shodností problémů v moderní demokratické, kapitalistické a globálně otevřené společnosti, která klade důraz na individuální svobody a maximální soutěživost, jenž vytváří logicky psychologické a ekonomické tlaky ze ztrát a nenaplněných očekávání, možného osamocení či přímo vyřazení z určitých vrstev společnosti nebo jejich výhod (56).

Většina těchto případů ze zámoří je zdůvodňována místní vysokou roztržitostí společnosti a snadnou dostupností zbraní. To je však zavádějící, cílem tohoto výroku je zjednodušit problematiku na pouhou strategii ozbrojování společnosti a snahou tedy je vyhnout se hledání účinného a efektivního řešení. Největším „preventivním opatřením“ jsou tak požadavky na odzbrojení společnosti s cílem zajištění bezpečí, které se skrytě nebo otevřeně po incidentu objevily i u nás. Výsledky úplného odzbrojení společnosti jsou však kontroverzní. Odzbrojenými společnostmi jsou zejména totalitní státy, kde je tedy tímto způsobem omezena či přímo zrušena schopnost občanů se samostatně a efektivně bránit (56).

Logicky tedy vyvstává otázka, zda je na tuto eskalaci násilí a ohrožení bezpečnosti občanů v evropském prostoru náš bezpečnostní systém připraven reagovat a ochránit své občany v maximální možné míře. Fenomén útoku na společnost není novým ani v našem prostředí. Vzpomeňme si na případy z dávnější historie, například na útok nákladním automobilem v Praze, ale i na Slovensku v Bratislavě, kde střelec útočil samonabíjecí puškou na sídlišti. Lidská tragédie je v tomto případě spojována s nebezpečností střelců vyplývající z použití automatických nebo samonabíjecích zbraní. Proto také v souvislosti s činem v Uherském Brodě se většina veřejných debat orientovala na oprávnění legálního držení zbraní a jejich kontroly v souvislosti se schopností reagovat na změny psychického stavu jejich uživatelů. Tedy kdy a za jakých podmínek jim zbraň odebrat nebo vůbec nepovolit ji vlastnit a používat. Pro politické představitele se toto téma jeví jako nesnadnější. Důvodem je snaha vytvářet dojem „vytvoření rychlého řešení přispívající k okamžitému zvýšení bezpečnosti občanů“ (56).

V uvedeném českém případě střelby (v Uherském Brodě) byl útočník legálním držitelem zbraní, avšak fenomén střelců nelze zjednodušit pouze tímto směrem. Domníváme se, že je nutné na tento problém nahlížet v kontextu

způsobu útoku jako takového, tedy útoku střelnou zbraní, ať už drženou legálně či nelegálně, a hlavně si obecně všimnout a bojovat proti násilí kolem nás. Je třeba se zaměřit nejen na postupy složek IZS, aby byl útočník co nejrychleji eliminován a došlo tak k co nejmenším ztrátám na lidských životech, ale především na prevenci psychicky narušených uživatelů legálně držených zbraní, pracovat s jedinci, kteří se již ve školním prostředí projevují agresivně a nedokážou akceptovat společenské normy, a v neposlední řadě osvojit si alespoň základy soběstačnosti, vznikne-li krizová situace.

V posledním zmíněném bodě jsou spatřovány velké nedostatky, alespoň co se českých občanů týče. Zvykli jsme si spoléhat se na stát, na instituce, na někoho jiného. Když jsme nemocní, zavoláme lékaře, máme hlad, jdeme do restaurace nebo si jídlo prostě koupíme v obchodě, rozbila se nám nějaká věc, zavoláme opraváře nebo si rovnou koupíme novou. Takových příkladů by se daly uvést stovky. Ve východních zemích je běžné, že se o nemocného stará rodina, nebo že se bez chemických urychlovačů vypěstuje obilí. Nejde-li to jinak a je v dané zemi možnost obrátit se na instituce, lidé tak učiní, ale až po vyčerpání svých kapacit. A přesně tohle tady ve velké většině případů chybí.

Důvodem, proč pro zpracování diplomové práce bylo vybráno právě téma možnosti ochrany škol, je tedy nejen určitá spojitost s náplní studijního oboru Civilní nouzová připravenost, ale zejména potřeba upozornit na otázky křehké bezpečnosti státu, bezpečnosti každého z nás. Nelze se spoléhat na to, že máme armádu, policii, lékaře, paní ředitelku, která všechno ví... Začne-li alespoň valná většina z nás přemýšlet, co děláme a co můžeme udělat pro ostatní, zkrátka nebyť lhostejní a zahledění do svých problémů, je to určitě krok správným směrem. Jistě nyní namítáte, že tohle jen tak nevyřeší řádění útočníků ve školách či na veřejnosti, ale významné změny ve společnosti se také neodehrály ze dne na den. Pokud povedeme svoje děti k ohleduplnosti, k přemýšlení nad tím, jak si sám poradit a jak být co nejvíce soběstačný, že se konflikty dají řešit

kompromisy, a že je potřeba být prospěšný nejen sám sobě, ale také okolí, přírodu nevyjímaje, vznikne norma, která je vzorem v dané kultuře. Jak se však ubránit proti všem jedincům, kteří se ať už vinou vlastní či nikoli, z těchto norem vymanili a narušují náš pocit jistoty a bezpečí? Jak zajistit každému dítěti láskyplnou výchovu se správnými vzory? Jak předcházet, kontrolovat, vyučovat...? To jsou otázky pro sociology, psychology, pedagogy, politiky, ale také justiční instance, jež nejsou předmětem této práce, ale určitě stojí alespoň za malé zamyšlení.

Je proto pro zdravotníky jistě přínosné podílet se na vzdělávacích projektech v rámci poskytování první pomoci. Je až zarážející, kolik dospělých neví ani základní informace, které vysype z rukávu i lecjaký prvňáček. Zapomínají se čísla tísňových linek – máme přece aplikace v telefonu, špendlí se jazyky ke rtům v případě člověka v bezvědomí – tak nás to kdysi učili, nebo se lidé předávkují Paralenem při chřipce v domněnání, že čím více, tím lépe. Naštěstí se jedná o „pouhé“ jednotlivce, ale i tak je to nepochopitelné, zvláště v dnešní době snadné dostupnosti informací.

Ruku v ruce s tímto fenoménem jde i vyhodnocení dotazníkového šetření, které je podrobně rozebráno v kapitole 5.1. Na otázku, zda je ve škole nastavena nějaká úroveň ochrany, odpovědělo 8 respondentů, že není nastavena vůbec žádná úroveň ochrany! I když se z procentuálního hlediska jedná o nejméně často zvolenou odpověď, přesto je to lehce šokující. Všichni respondenti pracují ve škole a mají tak dennodenní kontakt s dětmi, minimální ochranou je tak alespoň zamykání hlavního vchodu apod.

Zájem o problematiku zvládání krizových situací je navzdory některým ignorantům poměrně velký. V letošním školním roce probíhá v Plzeňském kraji vzdělávací projekt s praktickými ukázkami zaměřený právě na problematiku aktivního střelce, zaměstnanci škol mají možnost se aktivně zapojit do seminářů

a ledasco si vyzkoušet pod odborným vedením zkušených lektorů IZS, kteří mají při své výjezdové činnosti v náplni práce zvládnání právě takových či jiných krizových situací.

Pilotním byl v Plzeňském kraji vzdělávací projekt určený pro prvňáčky, který probíhal v loňském školním roce, a v jistém směru splňoval již zmíněné požadavky na soběstačnost a samostatnost při poskytování první pomoci. Ukázalo se, že i takto malé děti dobře vnímají potřebu kvalitní a včasné péče o zraněného kamaráda nebo člověka, který zkolaboval na ulici. To ostatně dokazují i zkušenosti našich dispečerek z operačních středisek, kdy domluva s dítětem je někdy jednodušší než s dospělým.

V rámci rozsáhlé edukační akce byli tedy cílovou skupinou žáci prvních tříd základních škol. Proběhlo celkem 243 kurzů, kterých se zúčastnilo více než 5 tisíc prvňáčků včetně jejich paní učitelek, které si kurzy chválily a často se ptaly, zdali se bude tento projekt opakovat.

Cílem celé vzdělávací akce bylo seznámit malé žáčky se základními zásadami poskytování první pomoci, a to zejména v situacích, které člověka bezprostředně ohrožují na životě. V programu kurzu se tedy děti dozvěděly jak poznat případ nouze, naučily se jak volat na tísňové linky a jak komunikovat s operátorem. Nyní už umí ošetřit vybraná poranění, stavět závažná krvácení a v neposlední řadě se seznámily s resuscitací člověka v bezvědomí, která byla hravou formou nacvičována na plyšovém medvědovi.

Program výuky měl zábavně vzdělávací charakter a byl přizpůsoben věku a schopnostem dětí. I dítě totiž může zachránit život, je zvědavé, dobře si pamatuje a není zatíženo starými pravidly první pomoci. Délka jednoho kurzu byla stanovena přibližně na jednu vyučovací hodinu, čili cca na 45 min a lektor na ni přišel vybaven všemi potřebnými pomůckami k výuce včetně

informačních brožur pro prvňáčky. Po absolvování kurzu dostaly děti diplom malého záchranáře a malý dáreček.

Organizací a koordinací akce bylo pověřeno Vzdělávací a výcvikové středisko Zdravotnické záchranné služby Plzeňského kraje (ZZSPk), které zajistilo zkušené lektory z řad výjezdových záchranářů ZZSPk. Za pohodové zvládnutí akce patří velký dík nejen jim, ale také firmě Sanofi, bez které by tento projekt nevznikl, a především dětem, které si nyní dovedou v rámci první pomoci poradit i s vážně zraněným člověkem a mohou se tak stát v mnoha případech i vzorem pro některé dospělé.

Vrátíme-li se zpět k útokům proti společnosti, motivy bývají různé, společným znakem útočníků je však jejich ochota riskovat svůj vlastní život. Z tohoto důvodu je také nutné se více orientovat na vypracování celkové strategie přístupu řešení těchto případů útoku, konkrétních taktik bezpečného chování veřejnosti, schopností reakce, efektivního výcviku a schopnosti rychlé reakce bezpečnostních složek v těchto případech. Je třeba ctít známé pořekadlo: „Těžko na cvičišti, lehký na bojišti.“

7 ZÁVĚR

Bezpečí je jedna z nejdůležitějších hodnot, kterou si musíme bránit a střežit, a v souvislosti s docházkou a pobytem dětí ve školských zařízeních je tím spíše sledovaným tématem oproti zajištění bezpečnosti nás dospělých, kteří se již dokážeme ledasčemu ubránit sami. Snahou každé země je prezentovat svoje resorty jako kvalitní a fungující systém, školství nevyjímaje. Je tedy zcela na místě zajistit ochranu právě studující generaci, aby v budoucnu mohla svými inovativními nápady přispět k dobrému životu svých spoluobčanů a prosperitě země.

Cílem diplomové práce byla analýza problematiky zajištění bezpečnosti a ochrany základních škol v Plzeňském kraji, včetně zhodnocení úrovně připravenosti samotných zaměstnanců na možnost aktivního útoku šíleného střelce, kdy prostřednictvím dotazníkového šetření bylo zjištěno, že většina respondentů má určité povědomí o této problematice, nicméně si v případě reálné krizové situace neví s jistotou rady a hodnotí své znalosti jako nedostatečné, což reflektuje ve skutečnosti, že se sice nikdy žádného vzdělávacího semináře s podobným tématem většinou nezúčastnili, ale měli by o to alespoň v budoucnu zájem.

V průřezu kapitol lze tak najít doporučení jednoduchá, ale i ta složitější zatěžující organizační složku managementu a finanční rozpočty škol. Celkové shrnutí navržených opatření pro zvýšení efektivity ochrany základních škol nejen v Plzeňském kraji je popsáno v kapitole 5.4.

Nelze říci, že výše investic a snaha vynaložená na ochranu žáků, zaměstnanců škol a ostatních lidí je neadekvátní vůči způsobené škodě. Lidský život jen jeden, a jak nás učil jeden lékař v předmětu Medicína katastrof *„Prevence je vždy v konečném důsledku levnější než následky katastrofy.“*

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BOZP -	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR -	Česká republika
ČŠI -	Česká školní inspekce
HZS -	Hasičský záchranný sbor
IOS KŘP -	integrované operační středisko krajského ředitelství policie
IZS -	integrovaný záchranný systém
JPO -	jednotka požární ochrany
MPP -	minimální preventivní program
MŠMT -	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU -	mimořádná událost
NAP -	Národní akční program
NBC News -	National Broadcasting Company (název americké televizní sítě)
PČR -	Policie České republiky
PNP -	přednemocniční neodkladná pomoc
START -	Snadné Třídění a Rychlý Transport
STČ -	soubor typové činnosti
SWAT -	Special Weapons And Tactics (speciální zbraně a taktiky, název pro zásahovou jednotku Policie)
USA -	United States of America (Spojené státy americké)
VZ -	velitel zásahu
VZS -	vedoucí zdravotnické složky
ZŠ -	základní škola
ZZS -	zdravotnická záchranná služba
ZZSPk -	Zdravotnická záchranná služba Plzeňského kraje

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. TRACHTOVÁ, Zdeňka. ČTK. Žďárská tragédie se nesmí opakovat. Vláda má plán na bezpečnější školy. In: idnes.cz [online]. 08. 12. 2014 [cit. 27. 02. 2018]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/utok-ve-zdaru-zabezpeceni-skol-opatreni-fd1-/domaci.aspx?c=A141208_150651_domaci_zt. Path: Zprávy, domácí
2. OPS active shooter guide [online]. USA: FBI Documents, ©2016. Poslední změna 27.07.2016 13:27 [cit. 28. 02. 2018]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/file-repository/active-shooter-508.pdf/view>
3. ŠÍN, Robin a kol. *Medicína katastrof*. Vyd. 1. Praha: Galén, 2017. 345 s. ISBN 978-80-7492-295-4
4. ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. 752 s. ISBN 80-7178-640-3.
5. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 431 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7386-4.
6. ŽUK, Aleksandr Borisovič. *Pušky a samopaly*. Praha: Naše vojsko, 1992. 240 s. ISBN:80-206-0150-3
7. JIREŠ, Jan, Vybrané definice bezpečnosti [online]. Praha: Webnode, ©2012. Poslední změna 05.07.2012 [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <http://files.janjires.webnode.cz/200000090-3657337516/Definice%20bezpe%C4%8Dnosti.pdf>
8. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky
9. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
10. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník
11. Zákon č. 119/2002 Sb. Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných

zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních)

12. Zákon č. 273/2008 Sb. Zákon o Policii České republiky
13. BALHAROVÁ, Markéta. *Trestní odpovědnost mladistvých*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce Věra Kalvodová. Dostupná z WWW: https://is.muni.cz/th/179330/pravf_m/Trestni_odpovednost_mladistvych.pdf
14. MAREŠOVÁ, A. *K diskusi o snížení hranice trestní odpovědnosti v ČR a uplatňování alternativních trestů a opatření u delikventních dětí a mladistvých*. *Trestní právo*. 1997, roč. 2, č. 1, ISSN 1211-2860.
15. WILDT, P. *K otázce snížení hranice trestní odpovědnosti*. *Trestní právo*. 1997, roč. 2, č. 11, ISSN 1211-2860.
16. DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, 466 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4371-4
17. SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita: Souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. 1. vydání. Praha: Triton, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7254-926-9.
18. ANTUŠÁK, Emil, KOPECKÝ, Zdeněk. *Úvod do teorie krizového managementu I*. 2. vyd. Praha, 2003. 95 s. ISBN 8024505487
19. ANTUŠÁK, Emil. *Krizový management: hrozby - krize - příležitosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2009. ISBN 978-80-7357-488-8.
20. SMITH, Peter K. *Violence in schools: the response in Europe*. London [u.a.]: RoutledgeFalmer, 2003. ISBN 0415278228.

21. GRÉMY, Jean-Paul. *La délinquance permet-elle d'expliquer le sentiment d'insécurité ?*. In: Les cahiers de la sécurité intérieure, 23, p. 54-67. Paříž: IHESI, 1996.
22. FEIN, Robert A. *Threat assessment in schools: a guide to managing threatening situations and to creating safe school climates*. Washington, D.C.: U.S. Dept. of Education, 2002.
23. O'TOOLE, Mary E. *The School Shooter: A Threat Assessment Perspective*. Quantico, Va: FBI Academy, 2000.
24. Andrew Kehoe [online]. Wikipedia, ©2017. Poslední změna 3.10.2017 11:38 [cit. 27.3.2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Andrew_Kehoe
25. GLENN, Zach. July 1764 Enoch Brown schoolhouse massacre commemorated. In: therecordherald.com [online]. GateHouse Media, LLC. ©2014. Poslední změna 28.7.2014 [cit. 1.3.2018]. Dostupné z: <http://www.therecordherald.com/article/20140728/News/14072980>
26. America's first school massacre: Decoding the centuries-old hoax pattern [online]. Extra capsa, ©2016. Poslední změna 1.3.2016 10:34 [cit. 1.3.2018]. Dostupné z: <https://extra-capsa.com/2016/03/01/americas-first-school-massacre-decoding-the-centuries-old-hoax-pattern/>
27. PUFFROVÁ, Tereza. Problematika aktivních střelců v komparativní perspektivě. Kladno, 2017. Diplomová práce (Ing.) ČVUT. Fakulta biomedicínského inženýrství. Vedoucí práce Václav Adámek. Dostupná z WWW: https://dspace.cvut.cz/bitstream/handle/10467/69094/FBMI-DP-2017-Puffrova-Tereza-17PMCZDP_405335_Tereza_Puffrova.pdf?sequence=-1&isAllowed=y
28. CNN. Columbine High School Shootings Fast Facts. In: cnn.com [online]. Cable News Network, Turner Broadcasting System, Inc. CNN Sans TM & © 2016 Cable News Network, 26. 5. 2016. [cit. 5. 3. 2018]. Dostupné

z:<http://edition.cnn.com/2013/09/18/us/columbine-high-school-shootings-fast-facts/>

29. BROWN, Brooks. *No Easy Answers: The Truth Behind Death at Columbine High School* Lantern Books. 2002. 284 s. ISBN: 1590560310
30. KERR, Gordon. *College Killers: School shootings in North America and Europe*. RW Press Ltd, 2012. 69 s. ISBN 909284017
31. McHOLM, Angela a kol. *Helping your child with selective mutism*. New Harbinger Publications 2005. 184 s. ISBN: 978-15-722-4416-0
32. CHO, Seung-Hui. Seung-Hui Cho full video Virginia Tech Shooter. In: Youtube.com [online]. 24.04.2007 [cit. 15.3.2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=VyalPi1GeDY>
33. CNN. Sandy Hook Shooting: What Happened? In: cnn.com [online]. Cable News Network LP, LLLP, 12. 2012. [cit. 24.2.2018]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/interactive/2012/12/us/sandy-hook-timeline/>
34. Aspergerův syndrom [online]. APLA Praha a střední Čechy ©2012. Poslední změna 14.4.2013 19:32 [cit. 7.3.2018]. Dostupné z: <http://www.aspergeruvsyndrom.cz/>
35. Sandy Hook Promise [online]. Newtown, Connecticut, ©2017. Poslední změna 7.12.2017 1:27 [cit. 23.3.2018]. Dostupné z: <https://www.sandyhookpromise.org/>
36. Sandy Hook Promise. Evan. In: YouTube.com [online]. 2. 12. 2016 [cit. 13.3.2018]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=A8syQeFtBKc>
37. ČTK, iDnes.cz. Po střelbě na floridské škole je 17 mrtvých, podezřelý mladík je ve vazbě. In: Zpravy.idnes.cz [online]. 15.2.2018 [cit. 15.3.2018]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/florida-stredni-skola-strelba-zraneno-nekolik-lidi-f8v-/zahranicni.aspx?c=A180214_212916_zahranicni_lre
38. ČTK, iDnes.cz. Dělejte něco, zlobí se studenti z Floridy. Kvůli zbraním chystají pochod. In: Zpravy.idnes.cz [online]. 19.2.2018 [cit. 15.3.2018].

Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/parkland-florida-strelba-nicolas-cruz-donald-trump-strelne-zbrane-104-/zahranicni.aspx?c=A180219_082209_zahranicni_aha

39. ČTK, iDnes.cz. Floridský vrah postřílel oběti za šest minut, pak si šel koupit pití. In: Zpravy.idnes.cz [online]. 16.2.2018 [cit. 15.3.2018]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/usa-florida-strelba-zraneni-masove-vrazdy-strelby-nejtragickejsi-utoky-14m-/zahranicni.aspx?c=A180215_114330_praha-zpravy_jumi
40. ČTK, iDnes.cz. Floridský vrah. In: Zpravy.idnes.cz [online]. 16.2.2018 [cit. 15.3.2018]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/nicolas-cruz-florida-strelba-skola-masakr-fgb-/zahranicni.aspx?c=A180216_060433_zahranicni_jj
41. pet tn.cz, ČTK. Útoky ve školách nejsou výjimečné! Přehled napadení v Česku. In: Tn.nova.cz [online]. 14.10.2014 [cit. 16.3.2018]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/cernakronika/utoky-ve-skolach-nejsou-raritou.html>
42. PLOCEK, Jaromír. Aktivní střelec - dokážeme se bránit? Brno, 2015/2016. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta.
43. pet tn.cz, ČTK. Útoky ve školách. In: Tn.nova.cz [online]. 14.10.2014 [cit. 16.3.2018]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/cernakronika/utoky-ve-skolach-nejsou-raritou.html>
44. ILČÍK, Lukáš. Analýza rizik při výskytu „aktivního střelce“ na střední škole. Zlín, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta logistiky a krizového řízení. Vedoucí práce Miroslav Tomek. Dostupná z [wWWhttps://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/34394/il%C4%8D%C3%ADk_2015_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/34394/il%C4%8D%C3%ADk_2015_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

45. MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. 304 s. ISBN: 978-80-247-4580-0
46. KNOLL, J. L. *The "pseudocommando" mass murder: Part I, the psychology of revenge and obliteration*. *The journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, číslo 38; 2010. str.:87–94. PMID 20305080
47. Katalogový soubor typových činností IZS - STČ – 14/IZS – Amok – útok aktivního střelce
48. BADOŠEK, Radim. Extrémní násilí ve školách Psychologické dny [online]. [2014-11-06]. Dostupné z: <http://cmps.ecn.cz/pd/2008/pdf/badosek.pdf>
49. IS.jabok.cz. Agrese. [online]. ©2015. Poslední změna 27.07.2015 13:27 [cit. 1.3.2018]. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/JA10/leto2015/V105/um/11._Agrese.pdf
50. Agrese a násilí [online]. Wikisofia, Creative Commons ©2013. Poslední změna 27.07.2013 12:07 [cit. 17.3.2018]. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Agrese_a_n%C3%A1sil%C3%AD
51. Národní akční program pro období 2017 až 2018 [online]. BOZP profi ©2018. Poslední změna 24.3.2018 17:00 [cit. 26.3.2018]. Dostupné z: https://www.bozpprofi.cz/33/narodni-akcni-program-bozp-pro-obdobi-2017-2018-uniqueidgOke4NvrWuOKaQDKuox_Z88HkmIWrVUf6DUTyINcuh4/
52. Eurozpravy.cz, ČTK. Bezpečnost českých škol? Stát se nestará, školy vyburcoval až útok ve Žďáru. In: Eurozpravy.cz [online]. 15. 2. 2018 [cit. 27. 03. 2018]. Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/skolstvi/215747-bezpecnost-ceskych-skol-stat-se-nestara-skoly-vyburcoval-az-utok-ve-zdaru/>
53. ČŠI – Tematická zpráva [online]. Praha ČŠI ©2016. Poslední změna 1.9.2016 [cit. 29.3.2018]. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/TZ_prevence_sikany/flipviewerxpress.html

54. MŠMT – Metodické doporučení [online]. Praha MŠMT ©2015. Poslední změna 1.1.2015 [cit. 29.3.2018]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/34795_1_1/
55. SWOT [online]. Wikipedie, ©2018. Poslední změna 12.1.2018 12:51 [cit. 29.3.2011]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/SWOT>
56. STREJČ, Michael. Osamělí střelci – je bezpečnostní systém ČR připraven reagovat na osamělé střelce? In: Sborník vybraných příspěvků ze 7. výroční studentské konference bezpečnostního výzkumu [online]. 21. 04. 2015 [cit. 13.4.2018]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Richard_Gruenwald/publication/282870718_Posetilost_mocnych_aneb_preshranicni_hydropoliticka_interakce_v_21_stoleti_p_49-60_The_Foolishness_of_Powerful_State_Actors_and_Transboundary_Hydropolitical_Interaction_in_the_21st_Century_p_49-60/links/5620f9dd08ae70315b57881b/Posetilost-mocnych-aneb-preshranicni-hydropoliticka-interakce-v-21-stoleti-p-49-60-The-Foolishness-of-Powerful-State-Actors-and-Transboundary-Hydropolitical-Interaction-in-the-21st-Century-p-49-60.pdf
57. Tematická práva: Bezpečnost ve školách a školských zařízeních [online]. 2014 Praha. Čj.: ČŠIG-4027/14-G2.[cit. 22.4.2018]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Bezpecnost-ve-skolach-a-skolskych>
58. HASTÍK, Jakub. Způsoby zabezpečení škol v USA a v Evropě a jejich aplikace“. Zlín, 2016. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta aplikované informatiky. Vedoucí práce Rudolf Drga. Dostupná z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/38262/hast%C3%ADk_2016_dp.pdf?sequence=1
59. Tisková zpráva: Česká školní inspekce zveřejnila tematickou zprávu [online]. 2016 Praha [cit. 22.4.2018]. Dostupné z:

<http://www.csicr.cz/Stredni-cast/Tiskove-zpravy/Ceska-skolni-inspekce-zverejnila-tematickou-zpravu>

Seznam zdrojů použitých obrázků:

1. Criminals are made not born [online]. The blue review ©2018. Poslední změna 25.12.2012 [cit. 26.3.2018]. Dostupné z: <https://thebluereview.org/criminals-are-made-not-born/>
2. Andrew Kehoe [online]. Wikipedia ©2018. Poslední změna 3.10.2017 [cit. 26.2.2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Andrew_Kehoe
3. Americas first school massacre [online]. Extra capsa ©2018. Poslední změna 1.3.2016 [cit. 16.3.2018]. Dostupné z: <https://extra-capsa.com/2016/03/01/americas-first-school-massacre-decoding-the-centuries-old-hoax-pattern/>
4. Kruté řádění dvou studentů Columbine High school si vyžádalo 13 životů [online]. Neaktuality ©2018. Poslední změna 20.4.2011 [cit. 29.3.2018]. Dostupné z: <http://www.neaktuality.cz/krimi/krute-radeni-dvou-studentu-columbine-high-school-si-vyzadalo-13-zivotu/>
5. Cho Seung Hui [online]. Murderpedia ©2018. Poslední změna 20.4.2015 [cit. 2.3.2018]. Dostupné z: <http://murderpedia.org/male.C/c/cho-seung-hui.htm>
6. Adam Lanza [online]. Wordpress ©2018. Poslední změna 16.1.2014 [cit. 17.3.2018]. Dostupné z: <https://sandyhooklighthouse.wordpress.com/2014/01/16/adam-lanzasmiggles-story-first-broken-here-goes-mainstream/>
7. Čeho se bát? [online]. Rukojmí ©2018. Poslední změna 2.4.2016 [cit. 9.4.2018]. Dostupné z: <http://www.rukojmi.cz/clanky/zahranicni-politika/2156-ceho-se-bat-regulernich-valek-nepredvidatelnych-islamskych-vlku-samotaru-co-vrazdi-ci-blaznu-z-psychiatrickych-ustavu-o-nichz-se-vi-ze-mohou-i-vrazdit>

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - 26. července r. 1764 - Delawarští američtí indiánští válečníci vnikli do školy v Pensylvánské provincii	24
Obrázek 2 – 18. května r. 1927 - Škola ve městě Bath (stát Michigan, USA) po bombovém útoku	25
Obrázek 3 – Andrew Phiip Kehoe, v den útoku mu bylo 55 let	26
Obrázek 4 – A. P. Kehoe zanechal po své sebevraždě vzkaz na oploceném výběhu pro kuřata na svém statku	26
Obrázek 5 – Eric Harris a Dylan Klebold ve školní jídelně v Columbine high school	29
Obrázek 6 – Seung-Hui Cho na jedné z fotografií, které zaslal do NBC News	31
Obrázek 7 – Brutální masový vrah Adam Lanza na titulních stránkách novin	33
Obrázek 8 – Barbora Orlová při soudním líčení	36
Obrázek 9 – Pracovní zařazení.....	58
Obrázek 10 – Typ základní školy v Plzeňském kraji.....	59
Obrázek 11 – Délka praxe zaměstnanců škol	60
Obrázek 12 – Povědomí o útocích ve školských zařízeních v ČR.....	61
Obrázek 13 – Útok agresivní osoby během výkonu zaměstnání	62
Obrázek 14 – Druhy útoku	63
Obrázek 15 – Možnost případného útoku od osob pohybujících se ve škole	65
Obrázek 16 – Nošení zbraní do školy.....	66
Obrázek 17 – Riziko aktivní střelby	67
Obrázek 18 – Úroveň ochrany ve škole	68
Obrázek 19 – Krizový plán ZŠ pro případ výskytu aktivního střelce ve škole.....	70

Obrázek 20 – Vzdělávací semináře konané mimo školu	71
Obrázek 21 – Vzdělávací semináře konané ve škole	72
Obrázek 22 – Hodnocení znalostí v problematice aktivní střelec ve škole.....	73
Obrázek 23 – Co je důležité při reálném útoku	74
Obrázek 24 – Možnost přijetí zvláštních bezpečnostních opatření	75
Obrázek 25 – Skutečnosti, které by mohly omezit útoky na školách	77

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 - Písemné krizové plány pro řešení výskytu jednotlivých typů rizikového chování na základních školách – podíl v %.....	54
Tabulka 2 – Pracovní zařazení	58
Tabulka 3 – Typ základní školy v Plzeňském kraji	59
Tabulka 4 – Délka praxe zaměstnanců škol	60
Tabulka 5 – Povědomí o útocích ve školských zařízeních v ČR	61
Tabulka 6 – Útok agresivní osoby během výkonu zaměstnání	62
Tabulka 7 – Druhy útoku	64
Tabulka 8 – Možnost případného útoku od osob pohybujících se ve škole	65
Tabulka 9 – Nošení zbraní do školy	66
Tabulka 10 – Riziko aktivní střelby	67
Tabulka 11 – Úroveň ochrany ve škole	69
Tabulka 12 – Krizový plán ZŠ pro případ výskytu aktivního střelce ve škole....	70
Tabulka 13 – Vzdělávací semináře konané mimo školu	71
Tabulka 14 – Vzdělávací semináře konané ve škole	72
Tabulka 15 – Hodnocení znalostí v problematice aktivní střelec ve škole	73
Tabulka 16 – Co je důležité při reálném útoku	74
Tabulka 17 – Možnost přijetí zvláštních bezpečnostních opatření	76
Tabulka 18 – Skutečnosti, které by mohly omezit útoky na školách	78
Tabulka 19 – Matice SWOT analýzy	79
Tabulka 20 – Podíl různých technických zabezpečení proti vniknutí a pohybu cizích osob v prostorách škol a školských zařízení.....	93

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Dotazníkový průzkum

Intro:

Dobrý den,

dovoluji si Vás oslovit a požádat o spolupráci ve formě vyplnění anonymního nestandardizovaného dotazníku. Tento dotazník bude nedílnou součástí diplomové práce v rámci ukončení mého magisterského studia v oboru Civilní nouzové plánování na Českém vysokém učení technickém v Praze, Fakulty biomedicínského inženýrství.

Jedná se o 17 otázek, jejichž vyplnění Vám zabere jen pár minut. Prosím označte křížkem takovou odpověď, která nejlépe odpovídá Vašemu názoru, nebo krátce odpovězte na doplňující typ otázek. V dotazníku jsou i otázky, u kterých může být označeno více odpovědí.

Dotazník je zcela anonymní a bude sloužit pouze pro účel zpracování mé diplomové práce.

Děkuji za Váš čas a spolupráci!

Bc. Michaela Šírková

Průzkum:

1. Uveďte Vaše pracovní zařazení. (možno označit více odpovědí)

- Management školy
- Pedagogický pracovník
- Ostatní zařazení (např. správce školy, kuchařky, údržbáři, uklízečky,...)

2. Uveďte, v jakém typu základní školy na území Plzeňského kraje pracujete.

- Základní škola zřizovaná církví
- Základní škola zřizovaná krajem
- Základní škola zřizovaná obcí
- Základní škola zřizovaná podnikající fyzickou osobou
- Základní škola zřizovaná soukromou právnickou osobou

3. Uveďte délku Vaší praxe.

- do 1 roku
- 1-5 let
- 6-10 let
- 11-15 let
- 16-20 let
- více jak 20 let

4. Máte povědomí o nějakých útocích, které proběhly ve školských zařízeních

v

ČR zj. v případě napadení zbraní,...?

- Ano
- Ne

5. Zažil/a jste během výkonu svého zaměstnání útok agresivní osoby vůči Vám, Vaším kolegům, dětem, rodičům nebo jiným osobám? (možno označit více odpovědí)

- Ano, zažil/a jsem útok vůči sobě
- Ano, zažil/a jsem útok vůči svým kolegům
- Ano, zažil/a jsem útok vůči dětem
- Ano, zažil/a jsem útok vůči rodičům
- Ano, zažil/a jsem útok vůči jiným osobám
- Ano, napadený byl také zraněn
- Ne, nezažil/a jsem žádný útok

6. O jaký druh útoku se jednalo? (možno označit více odpovědí) Pokud jste žádný útok nezažili, zaškrtněte "přeskočit".

- (Přeskočit)
- Vyhrožování zabitím
- Rány pěstí
- Kopy, chvaty, hmaty
- Škrčení/Dušení
- Ohrožování zbraní (cokoliv, čím je možno učinit útok proti tělu důraznější)
- Otrávení potravin, vody, vzduchu,...
- Aplikování návykových a jiných nebezpečných látek proti vůli oběti (alkohol, drogy, chemikálie, ...)
- Šikana s prvky fyzického mučení
- Znásilnění
- Únos dítěte/jiné osoby
- Jiné:

7. Myslíte si, že by některý z žáků, kolegů, rodičů a jiných osob pohybujících se

ve Vaší škole byl schopen aktivního útoku, tj. s cílem zranit či zabít přímo ve škole?

- Ano
- Ne
- Nevím

8. Víte o někom, kdo do školy nosí zbraň? (Např. nůž, pepřový sprej, střelné zbraně, elektrický paralyzér, „boxer“,...)

- Ano
- Ne
- Nechci uvést

9. Myslíte si, že ve Vaší škole existuje riziko aktivní střelby (útok od kohokoli)?

- Ano, riziko je vysoké
- Ano, riziko je střední
- Ano, riziko je malé
- Ne, neexistuje žádné riziko

10. Je ve Vaší škole nastavena nějaká úroveň ochrany zj. proti aktivnímu střelci? (Pokud je Vaše odpověď ano, je možné zaškrtnout více možností)

- Není nastavena vůbec žádná úroveň ochrany
- Zákaz nošení zbraní do školy
- Kamerový systém
- Zamykání vchodů
- Oplocený pozemek školy
- Elektronické zabezpečení vstupu (na karty)
- Bezpečnostní rámy
- Pracovníci security
- Označení návštěv identifikační visačkou
- Nerozbitná či neprůstřelná okna/dveře
- Vzdělávací semináře
- Vytváření tzv. krizových plánů pro případ útoku aktivního střelce
- Jiné:

11. Máte ve Vaší škole k dispozici zpracovaný krizový plán v případě útoku aktivního střelce?

- Ano, byl/a jsem s ním seznámen/a
- Ano, ale nebyl/a jsem s ním seznámen/a
- Asi ano, ale nevím, o co jde

- Ne, nemáme takový plán zpracovaný
- Vůbec nevím

12. Prošli jste nějakým odborným vzdělávacím seminářem, kurzem či výcvikem, který se vztahoval k tématice bezpečnosti na školách v souvislosti s útokem aktivního střelce?

- Ano
- Ne, měl/a bych ale o to zájem
- Ne, nemám o to ani zájem
- Nevím

13. Konají se ve Vaší škole nějaká pravidelná bezpečnostní cvičení či vzdělávací

semináře se zaměřením na ochranu proti aktivnímu střelci?

- Ano, zúčastňuji se pravidelně
- Ano, zúčastňuji se jich občas
- Ano, ale nezúčastňuji se jich vůbec
- Ano, ale jsou nárazová (např. v rámci časově omezeného vzdělávacího projektu)
- Ne, nepořádají se

14. Jak byste ohodnotili Vaše znalosti a dovednosti v případě výskytu aktivního střelce na Vaší škole? Tedy jak se správně zachovat?

- Výborné
- Chvalitebné
- Dobré
- Dostatečné
- Nedostatečné

15. Co si myslíte, že je při reálném útoku aktivního střelce primárně důležité? (možno označit více odpovědí)

- Pravidlo RUN, HIDE, FIGHT (z angličtiny „uteč, schovej se, braň se“)
- Zavolat na tísňovou linku 158
- Hlavně co nejrychleji utéct
- Nosit u sebe adekvátní zbraň, abych se mohl/a bránit
- Oznamit útok řediteli školy
- Jiné:

16. Uvítali byste přijetí nějakých zvláštních bezpečnostních opatření na Vaší škole?

- Ano (uveďte do políčka "jiná" jakých)
- Ne

- Nevím
- Jiné:

17. Jaké obecné skutečnosti by podle Vás výrazně omezily existenci tragických

útoků na školách v ČR, popř. i v zahraničí? (možno označit více odpovědí)

- Stabilní rodinné zázemí a výchova
- Včasné rozpoznání poruch chování s cílenou a kontrolovanou léčbou
- Cenzura virtuálního světa ve smyslu „Svoboda vyjadřování končí tam, kde začíná trestní právo.“
- Všeobecný zákaz držení jakýchkoli zbraní
- Snížení věkové hranice trestní odpovědnosti
- Přísnější sankce při posuzování trestního činu
- Materiální ochranná opatření na školách (kamery, rámy, neprůstředná skla,...)
- Jiné: